

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 91

**Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara
Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin
İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda
Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifi (2/1918) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1918 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Katılma Yazıları.....5
- Genel Gerekçesi8
- Madde Gerekçeleri8

• Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu10

• Muhalefet Şerhleri.....16

• Teklif Metni.....90

• Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....90

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Resul Kurt</i>	<i>Zeynep Yıldız</i>	<i>Cevahir Uzku</i>
Adıyaman	Ankara	Niğde
<i>Behiye Eker</i>	<i>Çiğdem Koncağül</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>
İstanbul	Tekirdağ	Ankara
<i>Seda Gören Bölük</i>	<i>Halit Yerebakan</i>	<i>Jülide Sarıeroğlu</i>
İstanbul	İstanbul	Ankara
<i>Mustafa Alkayış</i>	<i>Abdurrahman Babacan</i>	<i>Mustafa Kaplan</i>
Adıyaman	Malatya	Kırıkkale
<i>Necmettin Erkan</i>	<i>Mehmet Baykan</i>	<i>Orhan Yegin</i>
Kırşehir	Konya	Ankara
<i>Kurtcan Çelebi</i>	<i>Hasan Turan</i>	<i>Nilgün Ök</i>
Ankara	İstanbul	Denizli
<i>Ersan Aksu</i>	<i>Erol Keleş</i>	<i>Cüneyt Yüksel</i>
Samsun	Elâzığ	İstanbul
<i>Osman Sağlam</i>	<i>Harun Mertoğlu</i>	<i>Halil Eldemir</i>
Karaman	Rize	Bilecik
<i>Cemil Yaman</i>	<i>Ruken Kilerci</i>	<i>Ahmet Fethan Baykoç</i>
Kocaeli	Ağrı	Ankara
<i>Fatma Öncü</i>	<i>Ali Özkaya</i>	<i>İsmail Erdem</i>
Erzurum	Afyonkarahisar	İstanbul
<i>Kemal Çelik</i>	<i>Atay Uslu</i>	<i>Nazım Elmas</i>
Antalya	Antalya	Giresun
<i>Sayın Bayar Özsoy</i>	<i>Mehmet Akif Yılmaz</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>
Kayseri	Kocaeli	Bursa
<i>Fehmi Alpay Özalan</i>	<i>İbrahim Eyyüpoğlu</i>	<i>Mehmet Şahin</i>
İzmir	Şanlıurfa	Kahramanmaraş
<i>Kemal Karahan</i>	<i>Abdulkadir Özel</i>	<i>Kaan Koç</i>
Hatay	Hatay	Ardahan
<i>Ahmet Salih Dal</i>	<i>Nazım Maviş</i>	<i>Süleyman Şahan</i>
Kilis	Sinop	Yozgat
<i>Havva Sibel Söylemez</i>	<i>Murat Baybatur</i>	<i>Rukiye Toy</i>
Mersin	Manisa	Sivas

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1918 esas numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun teklifinde imzamın bulunmasını talep ediyorum.

Gereğini arz ederim.

17.01.2024

Faruk Aytek

Adana

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifine katılmak istiyorum.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

16.01.2024

İbrahim Yurdunuseven

Afyonkarahisar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Şahin Tin

Denizli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1918 esas numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı atıyorum.

Gereğini arz ederim.

16.01.2024

Ejder Açıkkapı

Elâzığ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Şamil Ayrım

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 15/01/2024 tarihinde sunulan 2/1918 Esas Numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

16.01.2024

Sena Nur Çelik Kanat

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

16.01.2023

Ümmügülşen Öztürk

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılmasına dair kanun teklifine imza sahibi olarak katılmak ister, gereğinin yapılmasını arz ederim.

16.01.2024

Ali Temür

Giresun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Ali İnci

Sakarya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adıyaman Milletvekili Resul KURT ve Ankara Milletvekili Zeynep YILDIZ tarafından verilen “İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne imzama koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

15.01.2024

Hikmet Başak

Şanlıurfa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adıyaman Milletvekili Resul KURT ve Ankara Milletvekili Zeynep YILDIZ tarafından verilen “İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne imzama koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

15.01.2024

Abdürrahim Dusak

Şanlıurfa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Abdulkadir Emin Önen

Şanlıurfa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1918 Esas Numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi’ne katılıyorum.

Gereği arz ederim.

18.01.2024

Mestan Özcan

Tekirdağ

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1918)	
ESAS	Plan ve Bütçe Komisyonu
TALİ	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

İşverenlerin işgücü maliyetlerini düşürerek istihdamı korumalarını ve artırmalarını desteklemek amacıyla 2016 yılından 2023 yılının sonuna kadar olan dönemde her yıl asgari ücret desteği sağlanmıştır. Kanun Teklifi ile 2024 yılı Ocak ila Aralık aylarında da istihdamı desteklemek için işgücü maliyetlerini azaltmak üzere işverenlere, finansmanı İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacak şekilde aylık 700 TL asgari ücret desteği sağlanması amaçlanmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Vizyon Belgesinde “Pasif işgücü programlarının erişilebilirliğini güçlendirme, İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanma şartlarını kolaylaştırma” hedefi yer almaktadır. Ulusal İstihdam Stratejisinde de; “İşsizlik sigortası, daha fazla sosyal koruma sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.” politikası yer bulmuştur.

Bu çerçevede Kanun Teklifi ile; İşsizlik Sigortası Fonu kullanılarak uygulanan pasif işgücü piyasası programlarının etkinliğinin artırılması için kısa çalışma gerekçelerine genel salgın durumunun eklenmesi ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanılabilmesi için gereken asgari prim ödeme gün sayısının 450 güne indirilmesi amaçlanmaktadır.

Teklif ile; ilave istihdamın sağlanması ve özel politika gerektiren kadın, genç ve mesleki yeterlilik belgesi sahibi olan işsizlerin istihdamının desteklenmesi amacıyla 2011 yılından bu yana uygulanan ve yüzde elli beşi kadın olmak üzere yıllık ortalama 650.000 kişinin yararlandığı teşvik uygulamasına 31/12/2025 tarihine kadar devam edilmesi ve uygulamanın 31/12/2026 tarihine kadar uzatılabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğu yargı kararları çerçevesinde yeniden düzenlenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile; İşsizlik Sigortası Fonu kullanılarak uygulanan pasif işgücü piyasası programlarının etkinliğinin artırılması ile daha çok sayıda sigortalının kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmesi için gereken asgari prim ödeme gün sayısının 450 güne indirilmesi, kısa çalışma gerekçelerine genel salgın durumunun eklenmesi ve ödenen kısa çalışma sürelerinin kısa çalışma başlama tarihinden sonraki işsizlik ödeneği hak sahipliği sürelerinden mahsup edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Madde ile; ilave istihdamın sağlanması ve özel politika gerektiren kadın, genç ve mesleki yeterlilik belgesi sahibi olan işsizlerin istihdamının desteklenmesi için verilen teşvikin 31/12/2025 tarihine kadar devam ettirilmesi ve uygulamanın 31/12/2026 tarihine kadar uzatılabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 3- Madde ile; 4447 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinde yapılan değişikliğe istinaden kısa çalışma başlama tarihi bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olanlar hakkında bu Kanun ile yapılan değişiklik öncesindeki hükümlerin uygulanması amaçlanmaktadır.

Madde 4- 6331 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde yapılan değişikliğe ve aynı Kanuna yeni eklenen 24/A maddesine bağlı olarak iki ayrı Kanunda aynı konunun düzenlenmemesi ve uygulamada tereddütlerin ortaya çıkmaması bakımından fıkra yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 5- Madde ile; işverenlerin işgücü maliyetlerinin düşürülerek istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın korunması amacıyla 2016 yılından bu yana uygulanan asgari ücret desteğinin 2024 yılında aylık 700 Türk lirası olarak uygulanması amaçlanmaktadır.

Madde 6- Kanun Teklifi ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğuna ilişkin hükümler yargı kararları çerçevesinde 24/A maddesinde düzenlendiğinden maddeyle 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 7- Madde ile; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğu yargı kararları çerçevesinde düzenlenmektedir.

Madde 8- Madde ile 6331 sayılı Kanuna bu Kanun Teklifi ile eklenen 24/A maddesine ilişkin uyum düzenlemesi yapılmaktadır.

Madde 9- Yürürlük maddesidir.

Madde 10- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

22/1/2024

Esas No: 2/1918

Karar No: 6

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1918 esas numaralı, “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 18/1/2024 tarihinde yaptığı 29’uncu birleşiminde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

1. GİRİŞ

Adıyaman Milletvekili Resul KURT ve Ankara Milletvekili Zeynep YILDIZ ile 46 Milletvekili tarafından 15/1/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/1918 esas numaralı; “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 18/1/2024 tarihinde yaptığı 29’uncu birleşiminde 2/1918 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin ilk imza sahipleri Adıyaman Milletvekili Resul KURT ve Ankara Milletvekili Zeynep YILDIZ ile Hazine ve Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Gelir İdaresi Başkanlığı, Kamu İhale Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (KAMU-SEN), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD), Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED), Türkiye Emekliler Derneği (TÜED) ve İş Sağlığı ve Güvenliği Dernekleri Federasyonu (İSAF) temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

2. 2/1918 ESAS NUMARALI KANUN TEKLİFİNDE ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEMELER

2/1918 esas numaralı Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde, Teklifte;

- Kısa çalışma ödeneğinden yararlanılabilmesi için gereken asgari prim ödeme gün sayısının 600’den 450’ye indirilmesine, kısa çalışma yapılabilecek sebeplere “genel salgın” halinin eklenmesine ve kısa çalışma sürelerinin, kısa çalışma başlama tarihinden sonraki 3 yıldaki işsizlik ödeneği hak sahipliği sürelerinden mahsup edilmesine,

- İlave istihdamın sağlanması ve özel politika gerektiren kadın, genç ve mesleki yeterlilik belgesi sahibi olan işsizlerin istihdamının desteklenmesi için verilen teşvikin 31/12/2025 tarihine kadar devam ettirilmesine ve uygulamanın 31/12/2026 tarihine kadar uzatılabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesine,

- İşverenlerin işgücü maliyetlerini düşürerek istihdamı korumalarını ve artırmalarını desteklemek amacıyla 2016 yılından bu yana uygulanan asgari ücret desteğinin 2024 yılı için günlük 23,33 TL, aylık 700 TL olarak devam ettirilmesine,

- 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğuna ilişkin hükümlerin yargı kararları çerçevesinde yeniden düzenlenmesine,

yönelik düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir.

3. KOMİSYONDA KANUN TEKLİFİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından;

- Kısa çalışma ödeneğinden yararlanılabilmesi için gereken asgari prim ödeme gün sayısının 600’den 450’ye indirilmesine yönelik düzenlemenin, daha fazla sigortalının uygulamadan faydalanması açısından olumlu karşılandığı, ancak pandemi döneminde uygulamaya konulan kısa çalışma ödeneğinin bu düzenlemeyle daimi hale getirilmesinin gerekçesinin açıkça belirtilmesi gerektiği,

- İlave istihdamın sağlanması ve özel politika gerektiren kadın, genç ve mesleki yeterlilik belgesi sahibi olan işsizlerin istihdamının desteklenmesi için verilen teşviklerin sürelerinin uzatılmasına yönelik düzenlemenin isabetli olduğu, ancak bu teşviklerin esnaf, ev kadını, taşeron işçi gibi diğer çalışan kesimlere de verilmesinin faydalı olacağı,

- İşsizlik Sigortası Fonunun kuruluş amacı itibarıyla çok değerli olduğu, ancak işsizlerin desteklenmesi için oluşturulan Fonun kullanım alanlarının sınırlarının iyi çizilmesinin önem arz ettiği, Fondan işveren ve işsizlere sağlanan destek arasında dengeli bir dağılım yapılmasının gerektiği, aksi takdirde gelir dağılımında adaletsizliğin ortaya çıkabileceği, bu kapsamda Fonun kaynaklarının amacı dışında kullanımının engellenmesine yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu,

- İşsizlik Sigortası Fonundan daha fazla işsizlerin yararlanmasının önünün açılması gerektiği, bu kapsamda işsizlik ödeneğine başvuru şartlarının hafifletilmesi, verilen ödenek miktarlarının artırılması ve yararlanma sürelerinin uzatılmasının faydalı olacağı, bu sebeple gerekli mevzuat değişikliklerinin bir an önce yapılmasının önemli olduğu,

- İş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirilmesi, bu kapsamda sosyal güvenlik alanında norm ve standart birliğinin sağlanması konusunda köklü reformların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu, iş sağlığı ve güvenliği denetimlerinin halihazırda iş müfettişleri tarafından yapıldığı, ancak getirilen düzenlemede sayılan ve denetimle görevlendirilen personelin denetim yapması konusunda sınırların iyi çizilmesi gerektiği, bu durumun yargı kararları açısından sorun teşkil edip etmeyeceğinin göz önünde bulundurulması gerektiği,

- Ülkemizin içinde bulunduğu enflasyonist koşullarda emeklilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik her türlü düzenlemenin desteklendiği, dolayısıyla emekli maaşlarının artırılmasının olumlu karşılandığı, ancak mevcut ekonomik koşullarda yapılan maaş artışının yetersiz kaldığı, en düşük emekli maaşının asgari ücret seviyesinin üzerinde olması gerektiği,

- Emeklilerin kök aylıklarındaki farklılığa bağlı olarak önergeyle yapılan düzenleme önerisiyle getirilen yüzde 42,57 oranındaki maaş artışının emeklilere farklı oranlarda yansıdığı, bu durumun eşitsizliğe sebep olduğu, ayrıca emekli maaşlarının hesaplanmasında gayrisafi yurt içi hasıla büyüme oranındaki artışın payının daha fazla dikkate alınmasının ve hesaplamalar yapılırken aylık bağlama oranlarının yükseltilmesinin gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilere yönelik olarak Teklifin ilk imza sahibi Adıyaman Milletvekili Resul KURT ve ilgili kamu idarelerinin temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

- Son dönemde dünya genelinde ve ülkemizde yaşanan krizlere bağlı olarak istihdamın korunmasının öneminin arttığı, bu amaçla getirilen kısa çalışma ödeneği uygulamasına sadece ekonomik kriz dönemlerinde değil salgın dönemlerinde de ihtiyaç duyulduğu, işletmelerin geçici olarak faaliyetlerini durdurmaları hâlinde çalışanların işsiz kalmalarının engellenmesi amacıyla kısa çalışma ödeneğiyle gelir desteğinin sağlanması, ayrıca kısa çalışma döneminden sonra fabrika ve işletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmelerine imkân sağlanmasının amaçlandığı, ayrıca kısa çalışma şartlarının hafifletilmesiyle daha fazla çalışanın bu imkandan yararlanmasının önünün açıldığı, nitekim 2024 yılında 9 bin kişinin bu ödenekten faydalanacağını tahmin edildiği,

- Kadınların iş gücüne katılım oranının artırılması ve 18-29 yaş arası genç erkek ile 18 yaşından büyük kadın işçilerin istihdamının teşvik edilmesi amacıyla 2011 yılından bu yana uygulanan yüzde 55'i kadın olmak üzere, yıllık ortalama 650 bin kişinin faydalandığı teşvik uygulamasının süresinin uzatıldığı, böylece yapılan düzenleme ile önümüzdeki dönemde ilave bir istihdam artışının sağlanmasının amaçlandığı,

- İşsizlik Sigortası Fonunda, Kamu Haznedarlığı Yönetmeliğine uygun olarak sosyal tarafların eşit olarak yer aldığı, Fonun işveren, işçi, esnaf konfederasyonlarından birer, İŞKUR Genel Müdürü, bakanlıkları temsilen birer kişi olmak üzere 6 kişilik İŞKUR Yönetim Kurulu tarafından yönetildiği, Sayıştay ile bağımsız denetim kuruluşları tarafından denetlendiği ve herhangi bir kayıt dışı veya kanun dışı harcamanın söz konusu olmadığı,

- Fonun amacının, prim ödeyenlere işsiz kaldıkları dönemde sadece işsizlik ödeneği vermek değil, aynı zamanda istihdam artırıcı, koruyucu tedbirler almak, iş gücü niteliğini artırmak, iş gücü piyasalarını araştırmak ve geliştirmek olduğu, bu kapsamda işverenlere verilen asgari ücret desteği uygulamasındaki amacın asgari ücret düzeyine yakın kazanç bildiriminde bulunan küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi ve asgari ücret artışından kaynaklı işten çıkarmaları, kayıt dışı istihdamı önlemek olduğu,

- İş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan denetimlerle ilgili olarak genel denetim yetkisinin, mevcut durumda olduğu gibi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında görevli iş müfettişlerinde olduğu, ancak düzenlemeyle birlikte iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme, araştırma yapma, bilgi, belge, numune alma gibi yetki ve sorumlulukların yargı kararları da dikkate alınmak suretiyle, Bakanlık bünyesinde çalışan ve tecrübeli olan iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili uzmanlara verildiği, dolayısıyla yeni bir uzman alımının söz konusu olmadığı,

- Kanun Teklifine eklenmesi öngörülen düzenlemeler çerçevesinde yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilere ve hak sahiplerine dosya bazında 7.500 Türk lirası olarak belirlenmiş olan aylık asgari ödeme tutarının 10.000 Türk lirasına yükseltilmesinin öngörüldüğü, ayrıca Bağ-Kur ve SSK emeklilerine yüzde 5 oranında refah payı verildiği, bu çerçevede söz konusu artışlar belirlenirken bütçe imkanlarının göz önünde bulundurulduğu,

ifade edilmiştir.

4. KOMİSYONUN MADDELER HAKKINDA KARARI

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından Teklifin maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Teklif metni aşağıdaki değişiklikler yapılmak suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 1, 2, 3, 4

Teklifin çerçeve 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

Yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilere ve hak sahiplerine dosya bazında 7.500 Türk lirası olarak öngörülen aylık asgari ödeme tutarının 10.000 Türk lirasına yükseltilmesine yönelik düzenleme, Teklif metnine yeni çerçeve 5 inci madde olarak eklenmiştir.

Madde 5

Teklifin çerçeve 5 inci maddesi; çerçeve 6 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı ve hak sahiplerine ödenen gelir ve aylıkların % 42,57 oranında artırılmasına ve artırılan gelir ve aylıkların 55'inci madde kapsamında yeniden artırılmasının önlenmesine yönelik düzenleme, Teklif metnine yeni çerçeve 7 nci madde olarak eklenmiştir.

Madde 6

Teklifin çerçeve 6 ncı maddesi; çerçeve 8 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 7

Teklifin çerçeve 7 nci maddesi; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iş sağlığı ve güvenliği alanındaki denetim yetkisine ilişkin olarak uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesini teminen değiştirilmek suretiyle çerçeve 9 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 8

Teklifin çerçeve 8 inci maddesi; çerçeve 10 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 9

Teklifin yürürlüğe ilişkin 9 uncu maddesi; 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici 102 nci madde ve aynı Kanunun ek 19 uncu maddesinde yapılan değişiklik hükümlerinin 2024 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmesini teminen yeni bent eklenmesi ve Teklife eklenen yeni maddelere bağlı olarak madde numaralarının kanun yazım tekniğine uygun olarak teselsül ettirilmesi sebebiyle yürürlük maddesinin yeniden düzenlenmesini teminen değiştirilmek suretiyle Teklifin 11 inci maddesi olarak kabul edilmiştir.

Madde 10

Teklifin yürütmeye ilişkin 10 uncu maddesi; 12 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerinin kabul edilmesinin ardından Teklifin tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

Ayrıca; Komisyondan alınan yetki çerçevesinde Teklif metni; kanun dili ve tekniği, anlatıma açıklık kazandırılması ile kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda gözden geçirilmiş, bu çerçevede metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. GENEL KURULDA TEMSİL

İçtüzüğün 45 inci maddesi uyarınca Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere;

Adıyaman Milletvekili Resul KURT,
Aksaray Milletvekili Hüseyin ALTINSOY,
Ankara Milletvekili Orhan YEGİN,
Bursa Milletvekili Ahmet KILIÇ,
Denizli Milletvekili Nilgün ÖK,
Elazığ Milletvekili Ejder AÇIKKAPI,
İzmir Milletvekili Yaşar KIRKPINAR,
Kayseri Milletvekili Mustafa Baki ERSOY,
Kırşehir Milletvekili Necmettin ERKAN,
Kocaeli Milletvekili Sami ÇAKIR,
Konya Milletvekili Orhan ERDEM,
Konya Milletvekili Mustafa KALAYCI,
Osmaniye Milletvekili Seydi GÜLSOY,
Sakarya Milletvekili Ertuğrul KOCACIK,
Samsun Milletvekili Ersan AKSU,
Uşak Milletvekili İsmail GÜNEŞ,
özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkan <i>Mehmet Muş</i> Samsun	Başkanvekili <i>İsmail Faruk Aksu</i> İstanbul	Sözcü <i>Orhan Erdem</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Kâtip <i>Nilgün Ök</i> Denizli (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Resul Kurt</i> Adıyaman (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Heval Bozdağ</i> Ağrı (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Hüseyin Altınsoy</i> Aksaray (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Orhan Yegin</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Cavit Arı</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Hakkı Saruhan Oluç</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mustafa Erdem</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ahmet Kılıç</i> Bursa (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Ejder Açıkkapı</i> Elâzığ (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Mehmet Mustafa Gürban</i> Gaziantep (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Selim Temurci</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Rahmi Aşkın Türeli</i> İzmir (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Cevdet Akay</i> Karabük (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Mustafa Baki Ersoy</i> Kayseri (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Necmettin Erkan</i> Kırşehir (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Sami Çakır</i> Kocaeli (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Mustafa Kalaycı</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Veli Ağbaba</i> Malatya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ahmet Vehbi Bakırlioğlu</i> Manisa (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Seydi Gülsoy</i> Osmaniye (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Tahsin Ocaklı</i> Rize (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ertuğrul Kocacık</i> Sakarya (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Ersan Aksu</i> Samsun (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>İsmail Güneş</i> Uşak (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Gülcan Kaçmaz Sayyigit</i> Van (Muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

2/1918 esas numaralı “İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi”ne Cumhuriyet Halk Partisi Plan ve Bütçe Komisyonu Üyeleri olarak karşı olmamızın nedenleri aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

I. GENEL DEĞERLENDİRME

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda aceleyle görüşülen 2/1918 esas numaralı “İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde hazırlanan, birbiri ile ilişkisiz 4 çerçeve Kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan (yürütme ve yürürlük dahil) 12¹ maddeden oluşan bir mini torba kanun teklifidir.

1. Usul Açısından Değerlendirme

Genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı biçimde birbiri ile ilişkisiz 4 çerçeve Kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan 12 maddeden oluşan söz konusu mini torba kanun teklif metninin hem hazırlanma ve tedvininin hem de TBMM’de yasalaştırılma sürecinin usul yönünden önemli zaafı bulunmaktadır.

Cumhuriyet Türkiye’sine Osmanlı’dan aktarılan en önemli kurumların başında Meclis gelmektedir. Millî mücadeleyi yöneten bu meclisin hafızasında parlamento hukukumuzun kurucu metinleri olan 1877 tarihli Heyeti Ayan Nizamnamei Dahilisi, 1927 tarihli TBMM Dahili Nizamnamesi ve halen meri olan 1973 tarihli TBMM İçtüzüğü

¹ Komisyona sunulduğunda 10 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında verilen önergeler ile 2 madde düzenlenmesi eklenmiş, madde sayısı 12’ye ulaşmıştır.

bulunmaktadır. Ayrıca, yazılı hukuk kaynakları dışında Meclis teamülleri parlamentonun çalışmalarında başvurduğu diğer çok önemli bir kaynağı oluşturmaktadır.

2002'den günümüze Meclisin çoğunluğunu oluşturan AKP iktidarı parlamento hukukunun en temel kurum ve kurallarını ihlal ederek ve aşındırarak bu alandaki tarihsel birikimini ortadan kaldırmaktadır.

Konu bu çerçevede ele alındığında;

Söz konusu kanun teklifi torba kanun formatında hazırlanmıştır. 12 maddelik teklif TBMM Genel Kurulunda da temel kanun gibi görüşülecektir.

Kanun metninde birbiri ile ilintisiz konulardaki kanunlarda yapılan düzenlemeleri görmekteyiz. Komisyon düzleminde ihtisaslaşma anlamsızlaşmakta, komisyonların varlık nedeni sorgulanmaktadır. Kanunların konu bütünlüğü, iç tutarlılığı ortadan kalkmaktadır. Torba kanun uygulaması gerek milletvekillerinin gerekse komisyonların kapasitesinin çok gerisinde bir kanun yapım sürecini dayatmakta parlamento çalışmalarının niteliğini zayıflatmaktadır.

Bu kapsamda torba kanun; etkinlik, demokratik katılım ilkelerine aykırı, nevi şahsına münhasır bir uygulamadır.

Kanun teklifi Tali Komisyonlarda görüşülmemiştir.

Parlamentolarda ihtisaslaşma yasama kalitesi açısından çok önemlidir. Bu konuda İktüzükte ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir Söz konusu kanun teklifi esas komisyon sıfatıyla Plan ve Bütçe Komisyonuna tali komisyon sıfatıyla da Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna sevk edilmiştir. Ancak Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu bu kanun teklifini görüşmekten imtina etmiştir. Tali Komisyonun kendi görev alanındaki sorumluluğu yerine getirmekten kaçınmasının nedeni anlaşılamamıştır.

İktüzükte tali komisyonların çalışmadığı bir durum söz konusu değildir. Bu konuda İktüzüğün 23 ve 37. maddelerinde ayrıntılı düzenlemeler yer almaktadır. İhtisaslaşmadan yararlanma Esas komisyon-Tali komisyon veya Komisyon-Genel Kurul arasındaki iş bölümünde tek perspektif olmalıdır. İhtisaslaşmadan yararlanmak suretiyle komisyonların görece teknik çalışmaları yürütebilmesine imkan sağlanması gerekmektedir. Hem bu suretle genel kuruldaki çalışmanın verimliliği artırılacak, hem

de kanun yapma süreci daha sağlıklı bir yol izleyecektir. Böylelikle de yasama kalitesi güçlenecektir. Ancak bu kanun teklifi ile, bu perspektiften de yoksun olduğu görülmektedir.

Bu durum parlamento hukukunu zayıflatmakta ve etkin iş bölümünü ortadan kaldırmaktadır. Bu yaklaşım doğru bir yaklaşım olmayıp, parlamento hukukunda ana komisyon-tali komisyon ilişkisini tartışmalı hale getirmektedir.

Uygulamada yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar, bir tür yasak savma süreci olarak görülmekte; Genel Kurul'da ise, müzakere süreci işletilememekte; iktidar partisi milletvekillerinin oyu yasama çalışmaları sırasında belirleyici olmaktadır.

Kod yasalarda gerçekleştirilmeyen, **T.B.M.M'nde ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle ve sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilen torba yasalarla getirilen hükümlerle bütüncül olmayan yasa yapma alışkanlığı** ilave problemlere neden olmakta, kod yasalardaki bazı hükümlerin sık sık değişimine sebebiyet vermektedir.

Kanun teklifinin komisyonda görüşülmesi sırasında teklifin bütünü ile ilgili olmayan madde ihdasları yapılmıştır.

Komisyona sunulduğunda 10 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında AKP'li üyeler tarafından verilen önergelerle 2 madde düzenlenmesi eklenerek toplam madde sayısı 12'ye çıkarılmıştır.

Söz konusu düzenlemeler; en düşük emekli aylığının 7.500 TL'den 10.000 TL'ye çıkarılması ve SGK ve BAĞKUR emeklilerinin aylıklarında 2024 döneminin ilk yarısında yapılacak artışlarla ilgilidir.

Teklifin görüşülmesi sırasında verilen önergelerle kanun teklifine eklenen 2 madde ile ilgili olarak da sivil toplum kuruluşlarının, sektör temsilcilerinin ve ilgili kamu kuruluşlarının ayrıntılı olarak görüşlerine başvurma imkanı mümkün olmamıştır.

Teklif metninin görüşülmesi sırasında komisyonda bulunan bazı sivil toplum temsilcileri sınırlı değerlendirmelerde bulunabilmişlerdir.

2. Kanun Teklifinin Genel Olarak Değerlendirilmesi

Ekonomik krizin derinleştiği, yoksullaştırıcı büyüme politikaları sonucunda bölüşüm problemlerinin ve ciddi bir yoksullaşma sürecinin yaşandığı, sorunları çözme umudunun tamamen fiyat kontrollerine bırakıldığı, TÜİK verilerinin eğilip büküldüğü, enflasyonun bizzat iktidar tarafından izlenilen politikalarla köpürtüldüğü, devlet kapasitesinde ciddi bir erozyonun olduğu, sansür ve baskıcı yöntemlerden medet umulan bir dönemde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda aceleyle görüşülen 2/1918 esas numaralı **“İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi”** genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde birbiri ile ilişkisiz 4 ayrı kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan (yürütme ve yürürlük dahil) 12 maddeden oluşan bir mini torba kanun teklifidir.

12 maddeden oluşan bu kanun teklifi genel olarak sosyal güvenlik mevzuatında kod kanunlarda yapılan kısmi ancak önemli değişikliklerle ilgilidir. 3 maddesi 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, 3 maddesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 3 maddesi İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 1 maddesi 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Alanında Bazı Mali Hükümler Hakkında Kanun’un bazı maddelerinde değişiklik veya ilaveler yapmaktadır.

Söz konusu kanun teklifinde; Kısa çalışma ödeneğine hak kazanmada gereken prim ödeme süresinin 600 günden 450 güne indirilmesi, Kısa çalışma gerekçeleri arasına “genel salgın durumunun” da eklenmesi, Kısa çalışma ödeneği olarak ödenen sürelerin, kısa çalışma başlama tarihinden itibaren 3 yıl içerisindeki işten çıkarmalardan hak edecekleri işsizlik ödeneği ödemelerine ilişkin hak sahipliği sürelerinden mahsup edilmesi, Yeni kısa çalışma ödeneği düzenlemelerinden halihazırda kısa çalışma ödeneği alanların yararlanmaması, Özel sektör işverenlerine yeni işçi istihdamı sağlanması halinde sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarların işsizlik sigortası fonundan karşılanmasına ilişkin teşvikin süresi 31/12/2025 tarihe kadar uzatılması, ayrıca Cumhurbaşkanı bu süreyi 2026 yılı sonuna kadar uzatma yetkisinin verilmesi, En düşük emekli aylığının 7.500 TL.’den 10.000 TL.’ye çıkarılması, İşverenlere 2024 yılı için de aylık 700TL. tutarında asgari ücret desteği verilmesi, SSK ve BAĞKUR emeklilerinin aylıklarının 2024 Ocak ayından itibaren %

42.57 oranında artırılması, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iş sağlığı ve güvenliği alanındaki inceleme, kontrol ve denetim yetkilerinin yeniden ayrı bir madde olarak düzenlenmesi ve bununla ilgili olarak diğer kanunlarda gerekli uyum düzenlemelerinin yapılması gibi birbiriyle ilgisiz çok sayıda konudan oluşan ve torba yasa mantığıyla hazırlanan düzenlemeler bulunmaktadır.

Teklif metninin genel gerekçesinde; “İşverenlerin işgücü maliyetlerini düşürerek istihdamı korumalarını ve artırmalarını desteklemek amacıyla 2016 yılından 2023 yılının sonuna kadar olan dönemde her yıl asgari ücret desteğinin sağlandığı, . Kanun Teklifi ile de 2024 yılı Ocak ila Aralık aylarında da istihdamı desteklemek için işgücü maliyetlerini azaltmak üzere işverenlere, finansmanı İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacak şekilde aylık 700 TL asgari ücret desteği sağlanmasının amaçlandığı belirtilerek Türkiye Yüzyılı Vizyon Belgesinde “Pasif işgücü programlarının erişilebilirliğini güçlendirme, İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanma şartlarını kolaylaştırma” hedefinin yer aldığı, Ulusal İstihdam Stratejisinde de; “İşsizlik sigortası, daha fazla sosyal koruma sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.” politikasının yer bulduğu ifade edilerek, bu çerçevede Kanun Teklifi ile; İşsizlik Sigortası Fonu kullanılarak uygulanan pasif işgücü piyasası programlarının etkinliğinin artırılması için kısa çalışma gerekçelerine genel salgın durumunun eklenmesi ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanılabilmesi için gereken asgari prim ödeme gün sayısının 450 güne indirilmesinin amaçlandığı ifade olunmuştur.

Ancak teklifin görüşülmesi sırasında İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanma koşullarının, ödeme süresi ve ödeme oranlarının tümünün iyileştirilmesi konusundaki talebimiz ise uygun görülmemiştir.

Teklif ile; ilave istihdamın sağlanması ve özel politika gerektiren kadın, genç ve mesleki yeterlilik belgesi sahibi olan işsizlerin istihdamının desteklenmesi amacıyla 2011 yılından bu yana uygulanan ve yüzde elli beşi kadın olmak üzere yıllık ortalama 650.000 kişinin yararlandığı teşvik uygulamasına 31/12/2025 tarihine kadar devam edilmesi ve uygulamanın 31/12/2026 tarihine kadar uzatılabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesinin amaçlandığı, teklifle aynı zamanda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin

inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğu yargı kararları çerçevesinde yeniden düzenlenmektedir.” denilmiştir.

Emeklilerle ilgili olarak bu kanun teklifinde yer alan düzenlemeler Cumhurbaşkanınca ilan edilen “Emekliler Yılına” uygun düzenlemeler değildir.

Sosyal devletin görevi, yoksullara, esnafa, küçük çiftçiye, memurlara, işçilere ve emeklilere yönelik politikaları yine onların sesine kulak vererek yaşama geçirmektir.

Yoksulluk sınırının 47.009 TL’ye, açlık sınırının 14.431 TL’ye çıktığı, sansürlü TÜİK verilerine göre enflasyonun %64.77’ye eriştiği, küçük esnaf, çiftçi, memur-emekli ve tüm dar gelirlilerin durumlarının gittikçe kötüleştiği bir ortamda, kamuoyunda oluşan tepkiler nedeniyle en düşük emekli maaşının 7.500 TL’den 10.000 TL’ye yükseltilmesi, SGK ve BAĞKUR emeklilerinin aylıklarında 2024 döneminin ilk yarısında yapılacak artış oranının 5 puan artırılarak %42.57 olarak tespit edilmesi yaşanan yıkıcı enflasyon ortamında, gelir ve servet eşitsizliklerinin gitgide arttığı bir ortamda tarafımızca yetersiz bulunmaktadır.

Bu düzenlemeler bir zam değildir.

Emeklilerin kendi kök aylıkları değişmemektedir.

Teklifin görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerince verilen ve en düşük emekli aylığının asgari ücret seviyesine çıkarılması ile ilgili önerenin Cumhurbaşkanı tarafından “Emekliler Yılı” olarak ilan edilen 2024 yılında komisyonun AKP’li ve MHP’li üyelerince reddedilmesinin nedeni de anlaşılamamaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevi, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yıllarca primini düzenli bir biçimde ödeyen emeklilerimize, Anayasal hakları olan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde insanca yaşayabilmelerine olanak sağlayan bir emekli aylığına hak kazanabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Asgari ücrete, memur ve emekli maaşlarına yapılan zamlar daha cebe girmeden eriyip gitmektedir. Emegın yani iş gücü ödemelerinin millî gelir içindeki payı 2016 yılında olan yüzde 36,3 lük payı , 2022 yılında yüzde 26,5’e düşmüştür, yani 10 puan azalmıştır. 2023’de yükselen rakamlar EYT ödemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çalışanların ve emeklilerin tasarruf ya da fedakârlık yapabilecek durumu yoktur.

Ülkenin karşı karşıya bulunduğu en önemli başlıca sorunlar işsizlik ve yüksek enflasyondur.

İşsizlik oranı konusunda çeşitli spekülasyonlar yapılmaktadır. TÜİK tarafından son açıklanan işsizlik oranı Kasım 2023 itibarıyla % 9'dur. Bu oran toplam işsiz sayısının toplam işgücüne bölünmesi suretiyle bulunmaktadır. TÜİK rakamlarına göre Türkiye'nin iş gücüne katılım oranları OECD, ve AB ülkeleriyle kıyasladığımız zaman yüzde 52-53 gibi son derece düşük seviyelerde gözükmektedir. Yüzde 52-yüzde 53 işsizlik iş gücüne katılma oranlarıyla Türkiye'nin bir yere gitmesi mümkün değildir. Bu durum Türkiye'de çalışma çağındaki nüfusun ancak neredeyse yarısını kullanılıyor anlamına gelmektedir. Oysa OECD ortalaması yüzde 70 civarındadır. "Atıl iş gücü geniş tanımlı işsizlik oranı dikkate alındığında işsizlik oranının % 22-23 civarında olduğu, yani Türkiye'de 3-3,5 milyon işsiz değil aslında, yaklaşık 9 milyon işsiz bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu şartlar altında İşsizlik Fonundan kullanım, ödeme ve yararlanma şartlarının yeniden gözden geçirilerek esnetilmesi gerektiğine inanıyoruz.

AKP iktidarlarının Türkiye'yi yönettiği süre içinde bölüşüm ilişkileri gittikçe bozulmuştur; fakirin daha fakir olduğu, zenginin daha zengin olduğu bir sistem yaratılmıştır.

Bugün sabit gelirli kesimin, ücretle, maaşla geçinen kesimin enflasyona karşı bir savunma mekanizması, uyum yeteneği yoktur. Ücret ve gelir artışlarının hedef enflasyona göre belirlenmesi, böylesi yüksek bir enflasyon ortamında asgari ücretin yılda birden fazla kez gözden geçirilmeyeceğinin açıklanması AKP iktidarının bu konudaki yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Ülkenin sınırlı kaynakları Kur Korumalı Mevduat, dövizle endeksli KÖİ projeleri nedeniyle bir avuç mutlu azınlığa aktarılırken kaynak ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin ülkenin ekonomik ve sosyal yaşantısında neden olacağı tahribat göz ardı edilmektedir.

2013 yılından beri ekonomide ciddi bir performans kaybı bulunmaktadır, büyüme hızı yavaşlamakta, ekonominin istihdam yaratma kapasitesi azalmakta, cari açık problemi çözülememekte, aksine ağırlaşmakta, ekonomide yoksulluğun gittikçe yaygınlaştığı ve derinleştiğini müşahade etmekteyiz. 2018 yılında geçilen bu yeni

hükümet sistemiyle birlikte sorunlar çok artmıştır. bugün içinde yaşadığımız krizin nedenlerinden biri de budur.

2021 yılının Eylül ayında enflasyonun yükselme eğiliminde olduğu bir konjonktürde Cumhurbaşkanının " Faiz sebep enflasyon neticedir." tezi uygulanmaya konulmuş, onun sonucunda ekonomide yapısal problemler çözülmediğinden sorunlar daha da ağırlaşmıştır.

AKP iktidarı makro ekonomik politikalar itibarıyla yanlış bir kulvara girmiştir, bunun neticesinde de ekonominin bütün göstergeleri bozulmuştur.

Mayıs 2023 seçimleri sonrası geçmişteki hatalı ve yanlış ekonomi politikalarını unuttururcasına rasyonel zemine dönüş adı altında ortaya konulan politikalar geçmişte oluşan ve gizlenen yükü dar gelirli, emekçiler, emekliler, küçük esnaf ve çiftçi, KOBİ'lerin sırtına yüklemektedir. Çalışanların Milli Gelirde aldığı pay sürekli düşmekte, şu an Türkiye'de yoksullaştıran bir büyüme süreci yaşanmaktadır.

Bu yasa teklifinde başta işsizlik ve enflasyon olmak üzere Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunların temelden çözümüne yönelik herhangi bir öneri bulunmamaktadır.

Yukarıda bahsedilen konularla ilgili olarak kod yasalarda gerçekleştirilmeyen, T.B.M.M.'nde ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle ve sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilen torba yasalarla getirilen hükümlerle bütüncül olmayan yasa yapma alışkanlığı ilave problemlere neden olmakta, kod yasalardaki bazı hükümlerin sık sık değişimine sebebiyet vermektedir.

3. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Mevcut Uygulaması TBMM'yi Nitelikli Yasa Yapma Hak ve Yükümlülüğünden Alıkoymaktadır.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (?) ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişiklikler ve "atanmış bakan" müessesesi kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilemekte, bu durum ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya

çıkmasına neden olmaktadır. Yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra yürürlüğe giren Anayasa'nın "Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi" başlıklı 88. maddesine göre, kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkili kılınmıştır. Ancak T.B.M.M.'nin yasama faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirileceği konusunda yaklaşık 66 aydan beri yaşanan problemler güncelliğini korumaktadır.

Temmuz 2018 ortalarından bu yana 157² adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişikliklerinin, "atanmış bakan" müessesesinin kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilediği, ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olduğu gözlemlenmektedir.

"İstismarcı anayasa değişikliğinin istismarcı uygulanması", Türkiye devletini, Anayasal devlet özelliğinden uzaklaştırmış bulunmaktadır.

2018 seçimlerinden sonra geçen 65 aylık süreç sonunda yasama sürecinde, kanun tekliflerinin, erkler ayrılığı ilkesine aykırı olarak yürütme tarafından TBMM'de en fazla üyeye sahip bulunan parti grubu üyeleri aracılığıyla "torba yasa" biçimiyle muvazaalı bir biçimde parlamentoya sunulduğu, kanun tekliflerinin komisyonlarda ve genel kurulda görüşülmesi aşamasında tam bir belirsizlik ve kargaşa yaşandığı, kanun teklifini hazırlayıp (!) komisyona sunan milletvekili veya milletvekillerinin teklif metninin içeriğinden dahi habersiz olduğu, teklif metninde yer alan hükümlerin komisyonlara anlatım ve sunumunda çoğu kez güç duruma düştükleri, konuya ilişkin olarak bürokrasiden ve yürütmenin diğer kademelerinden kendilerine sağlıklı bir bilgi akımının sağlanamadığı müşahade edilmektedir.

24 Haziran 2018 seçiminden sonra Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen tekliflerin tümü nerdeyse torba yasa teklifi niteliğinde bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi diye bir sistem yoktur, böyle bir realite, yasama-yürütme ilişkisi tarzına da uygun düşmemektedir. Yasama sürecinde tekliflerin yürütme tarafından torba kanun adı verilen yöntem ile çoğunluk partisi milletvekilleri aracılığıyla veriliyor olmasına rağmen, bu tekliflerde yer alan bazı düzenlemelerin

² 120,121,122,124,125,126,127,128,129,130,131,132,133,134,135,136, 137,18,139,140,141,142,143,145,146 sayılı Kararnameler Deprem gerekçe gösterilerek çıkarılan OHAL Kararnameleridir

kendi içerisinde ve daha yeni sayılacak Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile de çeliştiği açıktır.

9 Temmuz 2018’de yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğinin 66 aylık uygulaması, “tek adam yönetiminin” sürdürülemez özelliğini teyit etmiş bulunmaktadır.

Söz konusu Anayasa değişikliği ile hükümet ve bakanlar kurulu kaldırılmış, “Cumhurbaşkanı’nın yürütme ile özdeşleşmiş olması”, nedeniyle yürütme “tek kişi” yönetimine indirgenmiştir.

Yasama bakımından da; parti başkanı olması nedeniyle TBMM’de Cumhurbaşkanı’nın n onay vermediği yasa nerisi kabul görmemektedir. Bu tutum yasa tekliflerinin yasalaşma sürecini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Örneğin teklif metnine komisyondaki görüşmeler sırasında Ak Parti milletvekilleri tarafından verilen önerge ile eklenen 5. madde ile; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılarak en düşük emekli aylığının 7.500 TL.’den 10.000 TL.’ye çıkarılması yine teklif metnine komisyondaki görüşmeler sırasında Ak Parti milletvekilleri tarafından verilen önerge ile eklenen 7. madde ile 5510 sayılı Kanuna eklenen Geçici 102. madde ile SSK ve BAğKUR emeklilerine 2024 yılının ilk altı ayında yapılacak emekli aylığı ödemelerinin % 42.7 oranında artırılması ile ilgili düzenlemeler bu duruma iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Söz konusu düzenlemenin içeriği 16.01.2024 tarihindeki Cumhurbaşkanı tarafından yapılan basın açıklamasında bu konuda çizilen çerçevenin aynıdır.

6771 sayılı Kanun ile Anayasa’da yapılan değişiklikle bütçe kanunu dışında bütün yasa önerilerini hazırlama yetkisi, TBMM’ yelerine aittir. Ne var ki, yaklaşık 66 aylık uygulama, değinilen anayasal düzenlemeye rağmen, TBMM’nin yasama yetkisini özerk bir biçimde kullanamadığını teyit etmiş bulunmaktadır. Öncelikle, genellikle TBMM’de birinci parti konumunda olan AK Partili vekillerin imzasını taşıyan yasa nerileri, aslında Saray ve/veya bakanlık bürokratları tarafından hazırlanmakta; bu durum, yasama sürecini inisiyatif aşamasında muvazaalı kılmaktadır. Yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar, bir tür yasak savma süreci olarak görülmekte; Genel Kurul’da ise, müzakere süreci işletilememekte; genellikle AKP-MHP (Cumhur ittifakı) yesi vekillerin oyu belirleyici olmaktadır.

Çoğunluk dayatması nedeniyle müzakere sürecinin işletilemediği TBMM’de oylan kanunların çoğunluğu, Anayasa’ya aykırı bir biçimde hazırlanan “torba yasa” tarzına göre çıkarılmaktadır. Bunun sonucunda da yasanın ulaşılabilirlik, anlaşılabilirlik ve öngörülebilirlik özellikleri zedelenmekte veya ortadan kalkmaktadır.

Özet olarak, yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM’yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

Bütün demokratik ülkelerde temel kuraldır, parlamentolar yasama yetkisi konusunda ortaksızdır ve yasama yetkisi sadece parlamentolar tarafından kullanılır.

Yeni sistemde bir nevi Meclisin yasama yetkisi elinden alınmıştır. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri³ vasıtasıyla Meclisin yasama yetkisinin bir kısmını kullanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile düzenlenemeyecek hususlarda dahi yetki aşımına gidilerek Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yürürlüğe konulduğu görülmektedir.

2018 yılı temmuz ayından itibaren 66 ay geçmesine karşın TBMM’nin yasa yapma işlevinde gözlemlenen aksaklıkların çözümü konusunda henüz bir mesafe alınamamıştır.

Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ve 46 Milletvekili tarafından verilen 2/1918 esas numaralı “**İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi**”nin T.B.M.M.’ne sunulması ve Plan ve Bütçe komisyonunda görüşmesi sırasında gözlemlenen tablo da maalesef yukarıdaki tespitlerimizi bir kez daha doğrular niteliktedir.

Bu durum Ak Parti iktidarının 28. Yasama Döneminde de bu tutumunu ısrarla sürdüreceğini göstermektedir.

³ Kanun teklifinin komisyonda görüşüldüğü 18.01.2024 tarihine kadar Cumhurbaşkanı tarafından 25’i OHAL Kararnamesi olmak üzere toplam 157 adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılmıştır.

II. KANUN TEKLİFİNİN ANAYASAYA UYGUNLUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Anayasa'ya aykırılık savlarımız değerlendirilmemiştir.

1.1 Kanun Teklifinin Bütün olarak Anayasa'ya uygunluk açısından değerlendirilmesi yapılmamıştır.

Kanun Teklifinin tümünün Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde İktüzük madde 38 uyarınca Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. Komisyon, muhalefet şerhinin devamında açıklanacağı üzere birden çok Anayasaya aykırı madde barındıran teklifin görüşmelerinde İktüzük kapsamında üzerine düşen yükümlülüğü tam anlamıyla yerine getirmemiştir.

Anayasaya uygunluk incelemesi yapılmayan ve üstelik torba öneri tarzında hazırlanan ve kabul edilen yasalar, Anayasaya aykırıdır.

- İktüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmemiştir:

"Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder." (İktüzük, md.38).

İktüzüğün 38. maddesinin ilk fıkrasının komisyon için öngördüğü inceleme yükümlülüğü, teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden ele alınması gereken bir önkoşul olarak düzenlenmiştir. Bu ön sorun çözülmeden komisyon, görüşmelere başlayamaz. Bu yükümlülük, komisyona ait münhasır yetki olup, komisyon dışından kişi ve uzmanlar bu yetkiyi kullanamazlar. Komisyon, teklif metnini, Anayasa'nın sözüne ve özüne uygunluk açısından inceledikten sonra devam veya red kararını verir. Bu ise, teklif maddelerini görüşmeden önce bir ön karar şeklinde verilmelidir. Önkoşul ve ön karar, komisyon için çifte yükümlülük ve gerekliliktir.

Komisyonun bir diğer yükümlülüğü ise, inceleme alanına ilişkindir: Anayasa'ya uygunluk, hem sözü hem de özü açısından yapılmalıdır. Özellikle öze uygunluk, anayasal yorum yöntemlerini beraberinde getirir. Gerekçe, sadece red hali için değil, uygunluk durumu için de yazılması ölçüsünde, anılan yükümlülük ve gereklilik anlam ifade eder. Komisyondaki mevcut uygulama ise, tam tersi yöndedir: Komisyonlar, İktüzük md.38'de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir

yana, Anayasa'ya uygunluk, gündem maddesi yapılmadan teklif metni bütünü ve madde görüşmelerine geçmiş bulunmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonu, bu gerekliliği yerine getirmeden yasayı, değerlendirmeye başlamış ve tartışmalar, esas itibarıyla maddelere ilişkin olarak yapılmıştır. Hatırlatmak gerekir ki, Anayasa'nın üstünlüğünü düzenleyen Anayasa'nın madde 11/2'deki "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" kuralı, İçtüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade etmektedir. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İçtüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırıdır.

1.2 Torba Yasa uygulamasının Anayasaya uygunluğunun da sorgulanması gerekir.

Söz konusu 12⁴ maddeden oluşan mini torba kanun teklifi toplam biri birinden farklı 4 ayrı Kanunda değişiklik yapmaktadır.

2017 Anayasa değişikliği ile kurulan ve siyasal-anayasal tarihimize yabancı olan tek kişi yönetimi, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri (CBK) yoluyla bir tür "paralel yasama"ya dönüşmüştür. Bu bağlamda, yürürlükte bulunan çok sayıdaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine ilişkin Anayasa Mahkemesinin denetimindeki belirgin yavaşlık, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesini askıya almak anlamına gelmektedir.

Aslen, sistematik şekilde Anayasa'ya aykırı hükümler içeren Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Cumhurbaşkanlığı dayatması ile kabul edilen antidemokratik yasalar üzerindeki Anayasa Mahkemesinin denetimi, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur.

OHAL düzenlemelerini denetlemekten kaçınan Anayasa Mahkemesinin artan iş yükünün de etkisiyle çok gecikmeli olarak verdiği kararlar içinde, özgürlükler lehine olanların sayısı sınırlı kalmaktadır. Anayasa Mahkemesi buna rağmen, son yıllarda, özellikle yürütme çevrelerinin hedefi haline gelmiştir.

⁴ Komisyona sunulduğunda 100 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında verilen önergelerle ile 2 madde düzenlenmesi eklenmiş, madde sayısı 12'ye ulaşmıştır.

Torba yasa uygulaması, yasama yetkisinin asli ve genel olma özelliğine aykırı olduğu gibi, yasaların ulaşılabilir, öngörülebilir ve anlaşılabilir olma özelliklerini de zedelemektedir.

2017 Anayasa değişikliği ile yasama insiyatifi TBMM tekelinde bir yetki olarak öngörüldüğünden, milletvekilleri bu yetkiyi bizzat kullanmak durumunda bulunmaktadır.

Kuşkusuz, bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının, öneri metninin ham malzemesini oluşturacak olan ihtiyaçları milletvekillerine ve TBMM'ye iletmeleri yerinde ve yararlıdır. Ancak, tekliflerin TBMM dışında yazılması veya yürütmenin yönlendirmesi doğrultusunda kaleme alınması, yasama insiyatifinin münhasır yetki olma özelliği ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, 2017 Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri de, bizatihi Anayasaya aykırılıklar ötesinde torba yasa uygulamasını yerindesiz kılmaktadır.

Dahası, torba yasa esasen Anayasa Mahkemesi'nin de denetimini çok zorlaştırdığı için, bu yönüyle de Anayasa'ya aykırılık sorunu öne çıkmaktadır.

Anayasa'nın 7. maddesine göre; *“Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez”*

“Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallardır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz” (md.11).

Bu saptama, bu Kanun Teklifi için de geçerlidir.

Ne var ki, normatif düzenleme yapma faaliyeti, genellikle özensiz olduğu gibi, çoğu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri vasıtasıyla tamamen TBMM dışında cereyan etmektedir

Kanun teklifinin geneli üzerindeki görüşmelere başlarken 10 maddeden oluşan, 4 ayrı Kanunda değişiklik yapmakta olan 12⁵ maddeden oluşan torba kanun teklifi'nin bu haliyle Anayasaya aykırı olduğu yönündeki değerlendirmemiz kabul görmemiştir.

⁵ Komisyona sunulduğunda 10 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında verilen önergelerle ile 2 madde düzenlenmesi eklenmiş, böylece madde sayısı 12'ye ulaşmıştır.

Ayrıca teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce ve maddelerin görüşülmesi sırasında; **teklifin bir** maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu görüşü ileri sürülmüş, ancak bu itirazımız Komisyon Başkanlık Divanınca dikkate alınmamıştır.

1.3 Kanun Teklifinin 2. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Teklifin bu maddesiyle; 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun geçici 10 uncu maddesinin on ikinci fıkrası değiştirilerek, özel sektör işverenlerine yeni işçi istihdamı sağlanması halinde sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarlarının işsizlik sigortası fonundan karşılanmasına ilişkin teşvikin süresi 31/12/2025 tarihi kadar uzatılmaktadır. Yine aynı maddede yapılan düzenleme ile Cumhurbaşkanına bu süreyi 2026 yılı sonuna kadar uzatma yetkisi verilmektedir.

Uygulamanın süresini bir yıl daha uzatabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesi hukuki açıdan sorunludur.

Anayasa'nın 7. maddesi; "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez." hükmünü taşımaktadır.

Anayasa'nın 104'üncü maddesinde de Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri düzenlenmektedir. Söz konusu maddede İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanan ödemeleri bir yıl daha uzatma yetkisinin Cumhurbaşkanlığına verilebileceği yönünde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonu işçi işveren ve devlet katkısı olan bir sigorta sistemidir. Dolayısıyla bir yardım türü olarak addedilemeyeceği gibi özerk olarak kanun ile düzenlenmesi gereken bir alandır. Yetki devrinin konusu değildir. Süre uzatmaları kanunla yapılmalıdır.

Teklifin 2 maddesinde Cumhurbaşkanına verilen yetkinin Anayasa'nın 7. ve 104. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Teklifin yukarıda belirtilen maddesi ile getirilen düzenleme hakkında Anayasanın yukarıda belirtilen ilgili maddelerine aykırılık yönündeki iddiamız komisyon görüşmeleri sırasında ileri sürülmüş, ancak bu durum dikkate alınmayarak iç tüzük gereği gereken işlem yapılmamıştır.

Oysa Meclis İç Tüzüğü'nün 38. maddesi " Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine

geçmeden reddeder“ hükmünü taşımakta olup bu sorun bu madde uyarınca çözüme bağlanmadan tasarı görüşmelerine geçilemez.

Buna karşın Anayasa’ya aykırılık iddiası karara bağlanmadan maddeler üzerinde görüşmelere geçilmesi İktüzüğe aykırıdır.

III. KANUN TEKLİFİNİN YASAMA TEKNİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yaklaşık 67 aylık süre boyunca uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan sistemin de sakıncalarına ilave olarak, olağan yasa yapma sürecinin de dışına çıkılarak, TBMM’de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan aceleyle geçirilmek suretiyle yasa yapma alışkanlığı genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırıdır.

T.B.M.M.’nin geçmiş yasama dönemlerinde kanun tasarıları ve tekliflerinin acele ile gündeme getirilerek kamuoyunda ve ilgili komisyonlarda yeterince tartışılmadan aceleyle yasalaştırılması yöntemi bir alışkanlık haline getirilmiş bulunmaktadır.

Bu alışkanlığın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28. Dönemin 1.Yasama döneminde de ısrarla sürdürüleceği anlaşılmaktadır. Söz konusu kanun teklifi Komisyonun faaliyette bulunduğu sürelerde görüştüğü dördüncü torba kanun teklifidir.

Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ve 46 Milletvekili tarafından verilen 2/1918 esas numaralı **“İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi”** genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde birbiri ile ilişkisiz 4 ayrı kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan (yürütme ve yürürlük dahil) 12 maddeden oluşan bir mini torba kanun teklifidir.

Söz konusu kanun teklifinin sivil toplum kuruluşlarının, sektör temsilcilerinin ve ilgili kamu kuruluşlarının geniş ölçüde görüşüne başvurulmadan acele ile hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durum sivil toplum temsilcilerinin ve uzmanların teklifin komisyondaki görüşmeleri sırasında yaptığı açıklamalardan öğrenilmiştir.

Komisyonuna sunulduğunda 10 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında Ak Partili üyeler tarafından verilen önergelerle ile asgari emeklilik maaşı ve SSK ve BAĞKUR emeklilerine 2024 yılı ilk altı ayında ödenecek emekli aylıklarında artış yapılması ile ilgili olan 2 madde düzenlenmesi eklenerek toplam madde sayısı 12'ye çıkarılmıştır.

Ayrıca teklifin görüşülmesi sırasında verilen önergelerle kanun teklifine eklenen 2 madde ile ilgili olarak da sivil toplum kuruluşlarının, sektör temsilcilerinin ve ilgili kamu kuruluşlarının ayrıntılı görüşlerine başvurma olanağı mümkün olmamıştır.

Söz konusu torba kanun teklifi 15.01.2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna tali komisyon olarak da Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Komisyonun 18.01.2024 günü saat 11.00'de Plan ve Bütçe Komisyonunun yapacağı toplantının gündemine alındığı Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığının yine 15.01.2024 tarih ve Z-13922241-130.02-1362171 sayılı yazıları ile komisyon üyelerine bildirilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda gündeme alınıp görüşülmediği öğrenilmiştir.

12 maddelik kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonunun 18.01.2024 günü saat 13.00'da başlayan birleşiminde yaklaşık toplam 4 saatlik bir çalışma süreci sonunda kabul edilmiştir.

Kanun teklif metninin Komisyonunda görüşülmesine başlanılmadan önce tarafımızca yapılan mutlaka yasalaşması gereken ivedi düzenlemelerle, teknik çalışmayı gerektirmeyen maddelerle ilgili çalışmanın teklifin diğer maddelerinden ayrılarak süratle yasalaştırılması, diğer maddeler ile ilgili olarak daha detaylı bir çalışmanın yapılması yönündeki önerimiz kabul görmemiştir.

Geçmiş dönemlerde de kötü bir alışkanlık olarak değerlendirdiğimiz bu türden kanun hazırlama ve yapma tekniği, hem torba kanun teklif ve tasarılarında ele alınan

konuların yürürlükteki mevzuatla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmış, hem de bu kanunların uygulanması aşamasında daha önceden öngörülemeyen sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, TBMM'den ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden acele bir şekilde geçen çok sayıda düzenlemelerden ülkemiz ve vatandaşlarımız doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilenerek mağdur olmakta ve aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmaktadır. Hatta bu düzenlemelerden bazıları bilahare Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunularak iptal edilmektedir.

Devlet yönetimini ve toplumun geniş kesimlerini yakından ilgilendiren, bazı sektörlerde iş ve işleyiş kurallarını, piyasa oluşumunu, ekonomideki kaynak dağılımını ve ekonomik tercihleri etkileyen bu nitelikteki düzenlemelerin, acele ile kamuoyunda ve komisyonlarda yeterince tartışılmadan torba kanun yöntemiyle yasalaştırılmak istenmesi demokrasimizin yerleşik teamüllerine de uygun değildir.

Bu yöntemle, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve ilgili sivil toplum örgütlerinin kanunların hazırlık ve görüşülme aşamasında görüşlerinin alınamamasına, getirilen düzenlemelerin ekonomik ve mali etkilerinin yeteri kadar anlaşılamamasına ve tartışılamamasına sebebiyet verilmektedir.

Bu durumda aynı zamanda kanun teklifleri, düzenleyici etki analizleri yapılmadan TBMM'ye sunulmuş olmakta, dolayısıyla söz konusu kanun değişikliklerinin yasal bir gereklilik olan bütçeye ve ekonomiye getireceği mali yükü hesaplanamamaktadır. Bu çerçevede bütçe dengesinin bozulması ve dolayısıyla da ülke ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olunmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik "Gelir ve giderleri etkileyecek kanun teklifleri" başlıklı 14'üncü maddesi, Kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tekliflerinin getireceği malî yükün, orta vadeli program ve malî plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplanıp tekliflere eklenmesi ve sosyal güvenliğe yönelik kanun tekliflerinde ise en az yirmi yıllık aktüeryal hesaplara yer verilmesi zorunluluğunu hüküm altına almıştır.

Söz konusu teklifin görüşülmesi sırasında özenli bir şekilde hazırlanması gereken mali yük tablosu komisyon çalışmaları başlamadan hemen önce komisyon

üyelerinin dikkatine sunulmuştur. Söz konusu dokümanda yer alan bilgilerin tarafımızca ayrıntılı olarak tetkiki mümkün olmamıştır.

5018 sayılı Kanunun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanması yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

Erkler ayrılığı ilkesini zedeleyen TBMM'nin denge ve denetleme mekanizmasını tamamen ortadan kaldıran Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan yeni durumda; kanun tekliflerinin bizzat milletvekilleri tarafından hazırlanmış olduğu varsayımıyla (?) kanun teklifleri ve etki analizleri ile ilgili mekanizmanın nasıl kurulacağı, etki analizi için gereken sayısal verilerin yürütme organından ne tür bir yöntemle edinilip komisyon üyelerine sunulacağı konusunda belirsizlikler mevcut bulunmaktadır. Bu sorunun ivedilikle ele alınarak çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Diğer taraftan, farklı komisyonların görev alanlarına giren düzenlemeleri içeren torba kanun tekliflerinin ilgili komisyonlarda görüşülmesi yerine esas komisyon sıfatıyla sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ve esastan ilgili oldukları halde tali komisyon olarak belirlenen diğer komisyonlarda görüşülmemesi ve görüş bildirilmemesi, yasama faaliyetlerinin etkisizleştirilmesine yol açmaktadır.

Teklifte yer alan madde metinlerinden her biri ayrı ihtisas komisyonunun çalışma alanına giren, detaylarıyla uzun uzun görüşülüp tartışılması gereken düzenleme konularıdır.

12⁶maddeden oluşan söz konusu torba kanun teklifinin;

Tüm maddelerinin Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda, ayrıca esas veya tali komisyon sıfatıyla görüşülmesi gerekmekte idi.

TBMM İçtüzüğü'nün 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, yine İçtüzüğü'nün 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o

⁶Komisyonla sunulduğunda 10 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında verilen önergelerle ile 2 madde düzenlenmesi eklenmiş, böylece madde sayısı 86'ya ulaşmıştır.

komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. Yine, aynı maddenin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık ve ilgili alanları göz önüne alınmaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin her konuda yetkin birer uzman olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle özel uzmanlık alanı ve değerlendirme, tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonunun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonunda karara bağlanması hem doğru hem de ıktüzükle uygun olacaktır.

Söz konusu 12 maddeden oluşan mini torba kanun teklifi toplam 4 ayrı Kanunda değişiklik yapmaktadır. Bu durumu belirtir tablo aşağıda yer almaktadır.

“2/1918 esas numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” Toplam 4 Kanunda değişiklik yapmaktadır.

Teklif Maddesi	Kanun Sıra No.	Düzenleme Yaptığı Kanun
1	1	25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ’nun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasına “bölgesel kriz” ibaresinden sonra gelmek üzere “, genel salgın” ibaresinin eklenmesi, üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin değiştirilmesi, dördüncü fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere cümleler eklenmesi, dördüncü fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki değiştirilmesi ve yedinci fıkrasına cümle eklenmesi

2		4447 sayılı Kanun'un geçici 10 uncu maddesinin on ikinci fıkrasının değiştirilmesi
3		4447 sayılı Kanun'a geçici madde eklenmesi
4	2	9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Alanında Bazı Mali Hükümler Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasının yürürlükten kaldırılması
5	3	31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "7.500" ibaresi nin "10.000" şeklinde değiştirilmesi
6		5510 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
7		5510 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
8	4	20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması
9		6331 sayılı Kanun'a 24 üncü maddesinden sonra gelmek üzere madde eklenmesi
10		6331 sayılı Kanun'un 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan "24 üncü maddesinin ikinci" ibaresinin"24/A maddesinin birinci" şeklinde değiştirilmesi
11	Yürürlük maddesi.	
12	Yürütme maddesi.	

12⁷ maddeden (yürürlük ve yürütme dahil) oluşan söz konusu mini torba kanun teklifinin, 4 maddesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını, 3 maddesi SGK (Sosyal

⁷Komisyonu sunulduğunda 10 maddeden oluşan teklife görüşmeler sırasında verilen önergelerle ile 2 madde düzenlenmesi eklenmiş, böylece madde sayısı 12'ye ulaşmıştır.

Güvenlik Kurumunu, 3 maddesi İŞKUR'u (İşsizlik Fonunu) ilgilendirmekte, kanun teklif metnindeki 2 madde içerikleri itibarıyla tüm emeklileri ilgilendiren önemli düzenlemeler içermektedir.

12 maddelik mini torba Kanun Teklifinde;

-Kısa çalışma ödeneğine hak kazanmada gereken prim ödeme süresinin 600 günden 450 güne indirilmesi,

-Kısa çalışma gerekçeleri arasına "genel salgın durumunun" da eklenmesi,

-Kısa çalışma ödeneği olarak ödenen sürelerin, kısa çalışma başlama tarihinden itibaren 3 yıl içerisindeki işten çıkarmalardan hak edecekleri işsizlik ödeneği ödemelerine ilişkin hak sahipliği sürelerinden mahsup edilmesi,

-Yeni kısa çalışma ödeneği düzenlemelerinden halihazırda kısa çalışma ödeneği alanların yararlanmaması,

-Özel sektör işverenlerine yeni işçi istihdamı sağlanması halinde sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarların işsizlik sigortası fonundan karşılanmasına ilişkin teşvikin süresi 31/12/2025 tarihe kadar uzatılması, ayrıca Cumhurbaşkanına bu süreyi 2026 yılı sonuna kadar uzatma yetkisinin verilmesi,

-En düşük emekli aylığının 7.500 TL'den 10.000 TL 'ye çıkarılması,

-İşverenlere 2024 yılı için de aylık 700TL tutarında asgari ücret desteği verilmesi,

-SSK ve BAĞKUR emeklilerinin aylıklarının 2024 Ocak ayından itibaren % 42.57 oranında artırılması,

-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iş sağlığı ve güvenliği alanındaki inceleme, kontrol ve denetim yetkilerinin yeniden ayrı bir madde olarak düzenlenmesi ve bununla ilgili olarak diğer kanunlarda gerekli uyum düzenlemelerinin yapılması,

gibi biri birinden farklı yaklaşık 10 konuda, toplam 4 ayrı kanunda ayrıntılı değişikliklerin de yer aldığı düzenlemeler bulunmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonunun kendi ihtisas alanı ile ilgili olmayan konularda da bazı kanunlarda değişiklik veya ekleme yaparak mevcut sistemi değiştiren söz konusu diğer maddelerin tali ihtisas komisyonlarında değerlendirme yapılmadan hatta en azından Plan Bütçe alt komisyonda ayrıntılı bir şekilde görüşmeye tabi tutulmadan acele ile yasalaştırılma gayretini uygun bulmuyoruz.

Birbiriyle ilgili bulunmayan toplam 4 ayrı Kanunda değişiklik yapan 12 madde içeren söz konusu teklif, aynı zamanda kapsamlı bir mini torba yasa teklifi hüviyetindedir.

Hukuk literatüründe gerçek bir yasa türüne karşılık gelmeyen son dönemde Türk siyaset ve hukuk dünyasında tartışılan ve "yasama kurnazlığı" suçlamalarıyla tepki toplayan bu yasa türü hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmaktadır.

Çok sayıda Kanunda ve Kanun Hükmünde Kararnamede aynı anda torba yasa mantığıyla ilgili komisyonlarda detaylı olarak tartışma ve inceleme yapılmaksızın değişiklik yapılması veya yeni hükümler ihdası hem mevzuatta hem de uygulamada ciddi sorunlara neden olmaktadır.

Hızlandırılmış, vizyoner olmayan tepki temeline dayalı yasa yapma mantığı, hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmakta, yetersiz, yeni sorun doğurucu kanunların çıkmasına neden olmakta, bir sonraki "yasa"daki bazı hükümler bir önceki "yasa" ile getirilen bazı hükümlerdeki yanlışlıkların düzeltilmesi veya bazı hükümlerin uygulanmasının ertelenmesini öngören hükümlerle ilintili olmaktadır.

Torba yasalar içeriklerinin ilk bakışta ve kolayca anlaşılamaması, meclis komisyonlarında ve genel kurulda yapılan içtüzüğe aykırı eklemelerle metinlerinin her aşamada kalabalıklaşması ve bu eklemelerin yarattığı karmaşanın da Anayasa Mahkemesinin şekil denetimi kapsamı dışında kalması gibi nedenlerle hukuk tekniği açısında eleştirilmekte, TBMM'nin yasama etkinliğinde önemli bir sınırlama ve anayasal denetimsizlik hali yarattıkları savunulmaktadır.

Bu mini torba kanun teklifi de birbirinden farklı Komisyonların görev alanına giren hükümleri içermektedir. Öte yandan, bu kanun teklifinin komisyona apar topar getirilmesi, hazırlanışı ve birbiriyle ilgisiz yapıların bir araya getirilmiş olması gayriciddi bir yaklaşıma işaret etmektedir.

İktidarın torba yasa teklifi hususundaki ısrarı ve aceleciliğinin nedeni tarafımızca anlaşılamamaktadır. Konu ve kapsam itibarıyla birbiriyle ilgisi bulunmayan bazı kanunların mevcut hükümlerde ve sistemde büyük boyutlu değişiklikler yapan söz konusu maddelerin adına "torba yasa" adı verilen bir yöntemle acele ile yasalaştırılmasını doğru bulmuyoruz.

Meri mevzuatta yapılacak değişikliklerin bir torba yasa mantığıyla değil, sorunların ve yapılan düzenlemelerin tüm ayrıntısıyla değerlendirildiği, konu ile ilgili tüm ihtisas komisyonlarının devrede olduğu bir yasama çalışmasının gerekliliğine inanıyoruz.

Ayrıca bu yasama döneminde de daha önceki yasama dönemlerinde diğer torba yasa görüşmelerinde gerçekleştiği üzere, torba yasaların Meclis İçtüzüğünün 91'nci maddesine aykırı bir biçimde "temel yasa" olarak genel kurul gündemine getirilerek görüşülmesinin yukarıda özetlenen sakıncaları daha da artıracakı kanaatindeyiz.

4 kod kanunu ilgilendiren 12 maddelik mini torba kanun teklifinin ayrıca temel kanun hüviyetinde görüşülmesini de millî mücadeleyi yöneten bu meclisin hafızasında oluşan parlamento hukukumuzda da uygun görmemekteyiz.

TBMM İçtüzüğü'nün temel kanunları düzenleyen 91. maddesi "düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması" hükmünü taşımaktadır. Bu çerçevede, konu yönünden birbiriyle hiç ilişkisi olmayan konuların Meclis Genel Kurulunda maddeler üzerinde gerekli tartışmalar yapılmadan hızlı bir biçimde temel kanun olarak görüşülmesi TBMM İçtüzüğü'ne aykırıdır.

-Yeni bir sisteme geçilmesine rağmen Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile ilgili İçtüzük değişikliklerinin yapılmaması dolayısıyla, kanun teklifinin komisyona sunulması ve komisyonda görüşülmesi sırasında, kanun tekliflerinin içeriğinin komisyonda teklif sahipleri tarafından sunulması ve savunulması, yürütmenin ve bürokratik görevlilerin söz konusu komisyon görüşmelerine katılım ve katkı düzeyinin belirsizliği nedeniyle, söz konusu kanun teklifi maddelerinin komisyonda iyice irdelenip değerlendirilmesi mümkün olmamıştır.

-Teklif Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisas konusu ile ilgisi bulunmayan bazı kanunlarda yapılan değişiklikleri ihtiva ettiği halde ilgili tali komisyonların görüşleri alınmamıştır.

-Teklifteki kanun maddelerinin tümü ile ilgili olarak ilgili tüm meslek kuruluşlarının ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmamış veya alınan görüşler Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır. Görüşlerini belirten sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine itibar edilmemiştir.

-Teklifteki kanun maddeleri ile ilgili olarak diğer alakalı kamu kuruluşlarının görüşleri alınmamış veya alınan görüşler görüşmelerden önce Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır.

-Yapılan etki analizi çalışması maddelerin komisyonda görüşülmesine geçilmeden az önce komisyon üyelerinin bilgisine sunulmuştur. Söz konusu etki analizi çalışması tarafımızca yetersiz bulunmuştur. Ayrıca kanun teklifinin görüşülmesi sırasında verilen önergelerdeki düzenlemeler nedeniyle ortaya çıkan maddi yük konusunda da komisyon üyeleri bilgilendirilmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı olduğu kanaatiyle "Kanun Teklifinin" bütününe karşıyız.

IV. KANUN TEKLİFİNİN MADDELERİ ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞLERİMİZ

4 ayrı Kanunda ayrıntılı değişiklik yapan 12 maddelik mini torba yasa teklifinin bazı maddeleri üzerindeki görüş ve eleştirilerimize aşağıda yer verilmiştir.

4.1 Teklifin 1 ve 3. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin 1. maddesiyle 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek 2'nci maddesi çerçevesinde tanımını ve yararlanma koşullarını bulan kısa çalışma ödeneğine ilişkin yeni düzenlemeler yapılmaktadır.

Teklifin 3. maddesinde ise teklifin 1.maddesi ile yapılan yeni kısa çalışma ödeneği düzenlemelerinden halihazırda kısa çalışma ödeneği alanların yararlanmamasına ilişkin geçiş düzenlemelerine yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemeler tarafımızca da uygun bulunmakla beraber, maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında benzeri bir düzenlemenin genel

olarak İşsizlik Fonu ödemesinden yararlanma ve kullanım şartları açısından da yapılması yönündeki önerimiz kabul görmemiştir.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun “İşsizlik ödeneğinin; miktarı, ödeme süreleri ve zamanı ile sigorta primler” başlıklı 50. maddesinin birinci fıkrası;

“Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez.

Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün hizmet akdine tabi olanlardan, son üç yıl içinde;

a) 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,

b) 900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,

c) 1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün,

süre ile işsizlik ödeneği verilir.”

hükmünü içermektedir.

Kısa çalışma ödeneği ile ilgili olarak teklif metninde bulunan 1. madde ile rahatlatıcı düzenlemeler yapılırken, aynı zamanda asıl olarak İşsizlik ödeneğinden yararlanma koşullarının kolaylaştırılması, ödeme süresinin uzatılması ve ödeme oranlarında iyileştirme yapılmasını zorunlu görmekteyiz.

Teklifin bu maddesiyle 4447 sayılı Kanunun Ek:2. maddesinde yapılan ilk değişiklikle kısa çalışma gerekçeleri arasına “genel salgın durumu” da eklenmektedir.

Ek:2. maddenin 3’üncü fıkrasında yapılan değişiklikle şu anda 600 gün olan kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmek için gereken asgari prim ödeme gün sayısı 450 güne indirilmektedir.

Ek:2. maddenin dördüncü fıkrada yapılan değişiklik ile kısa çalışma ödeneğinin ödenme tarihi her ayın 5’i olarak belirlenmekte, ayrıca, kısa çalışma ödeneğinden

damga vergisi dışında vergi kesintisi yapılmaması, nafaka borcu haricinde onda birinden fazlasının haczedilemeyeceği, başkasına devir ve temlik edilemeyeceği hususlarında da düzenleme yapılmaktadır.

Dördüncü fıkrada yapılan başka bir değişiklik; kısa çalışma ödeneği olarak ödenen sürelerin, kısa çalışma başlama tarihinden itibaren 3 yıl içerisindeki işten çıkarmalardan hak edecekleri işsizlik ödeneği ödemelerine ilişkin hak sahipliği sürelerinden mahsup edilmesi esas ile ilgilidir. Söz konusu düzenleme ile 3 yıllık süre şartının getirilmesi doğru değildir. İşe yeni girmiş bir işçi açısından 3 yıllık çalışma şartı 600 gün prim ödeme şartını yerine getirilebileceği bir süre olması nedeniyle yeniden işsizlik ödeneğine hak kazanma şartını hayata geçirmesi, kısa çalışma ödeneğiyle bağlantılı bir durum olarak değerlendirilemez. Kısa çalışma işsizlik primi ödenmiş süreler açısından geçerli olması gereken bir durumdur. Yeni primi ödenecek süreler açısından bir bağlantı kurulması, sigorta mantığına ters bir durum olduğu gibi aynı zamanda işsiz kalma durumunda gelir sağlama sorumluluğu ile de bağdaşmamaktadır.

Teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında söz konusu düzenlemenin madde metninden çıkarılması yönünde verdiğimiz önerge kabul görmemiştir.

Söz konusu düzenleme komisyonda bulunan ve görüşlerine başvuru sivil toplum temsilcileri tarafından da olumlu karşılanmış, ancak asgari ücretin mevcut durumundaki yetersizlik dikkate alınarak kısa çalışma ödeneğindeki asgari ücrete endeksli bulunan aylık bağlanma oranlarının artırılması, benzeri bir düzenlemenin genel olarak işsizlik fonu kullanım, yararlanma şartları ve ödeme miktar ve süreleri ile ilgili olarak da yapılması talep edilmiştir.

4.2. Teklifin 2. Maddesinin Değerlendirilmesi

Madde ile İşsizlik Sigortası Fonu Kanununun geçici 10'uncu maddesinde düzenlenen, özel sektör işverenlerine yeni işçi istihdamı sağlanması halinde sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarların işsizlik sigortası fonundan karşılanmasına ilişkin teşvikin süresi 31/12/2025 tarihe kadar uzatılmakta, ayrıca Cumhurbaşkanına bu süreyi 2026 yılı sonuna kadar uzatma yetkisi verilmektedir.

Yararlanmak için getirilen başvuru koşullarının çok ağır olması nedeniyle birçok işçi İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanamazken, Fonun kaynaklarının işverenlere bu yönde bir teşvik için kullanılması adil değildir.

Yeni istihdam sağlanmasına yönelik bir teşvikin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması fonun amaçlarına aykırı bulunmakta olup söz konusu ödemelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenekten karşılanmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

Söz konusu teşviktan 2024 yılı içerisinde 650.000 kişinin yararlanmasının beklendiği, teşvikin 2024 yılı için öngörülen maliyetinin 24.6 Milyar TL olduğu belirtilmesine karşın, maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında teşvik uygulamasının etkinlik analizinin yapıp yapılmadığı konusunda komisyon üyelerine herhangi bir bilgi sunulmamıştır.

Nitekim önceki Çalışma Bakanının bu tür teşvik uygulamalarının amaçlanan istihdam artışını sağlamadığı ve sisteminin yeniden ele alınması gerektiğine ilişkin açıklamaları bulunmaktadır. Yine Sayıştay'ın denetim raporlarında da bu yönde tespitlere yer verilmiştir.

Uygulamanın süresini bir yıl daha uzatabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesi hukuki açıdan sorunludur.

Anayasa'nın 7. maddesi; "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez." hükmünü taşımaktadır.

Anayasa'nın 104'üncü maddesinde de Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri düzenlenmektedir. Söz konusu maddede İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanan ödemeleri bir yıl daha uzatma yetkisinin Cumhurbaşkanlığına verilebileceği yönünde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonu işçi işveren ve devlet katkısı olan bir sigorta sistemidir. Dolayısıyla bir yardım türü olarak addedilemeyeceği gibi özerk olarak kanun ile düzenlenmesi gereken bir alandır. Yetki devrinin konusu değildir. Süre uzatmaları kanunla yapılmalıdır.

Teklifin 2 maddesinde Cumhurbaşkanına verilen yetkinin Anayasa'nın 7. ve 104. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Teklifin komisyondaki görüşmeleri sırasında söz konusu düzenlemenin madde metninden çıkartılması konusunda verdiğimiz önerge kabul görmemiştir.

4.3. Teklifin 6. Maddesinin Değerlendirilmesi

Maddeyle 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na geçici madde eklenerek, işverenlerin işgücü maliyetlerinin düşürülerek istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın korunması amacıyla 2016 yılından bu yana uygulanan asgari ücret desteğinin 2024 yılında da aylık 700 Türk lirası olarak uygulanması için düzenleme yapılmaktadır.

Geçici madde ile, 2024 yılı Ocak-Aralık döneminde, özel sektör işverenlerine, 2023 yılı için aylık 20.130 TL ve altında ücret ödedikleri sigortalılar için finansmanı İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacak şekilde, ödeyecekleri sigorta priminden mahsup edilerek günlük 23,33 TL aylık 700 TL asgari ücret desteği verilmesi öngörülmektedir.

Bu destek Toplu İş Sözleşmesi imzalanmış işyerleri için 40.230 TL ve altında aylık kazanç bildirilen sigortalılar için, "Linyit" ve "Taşkömürü" çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için işletmelerinde 2023 yılı için aylık 53.670 TL ve altında ücret ödedikleri sigortalılar için günlük kazanç 700 TL olarak uygulanacaktır.

Bu teşvikten yararlanmada işverenlerin Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu, 2023 yılından daha az işçi çalıştırmama şartı öngörülmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları bu teşvik veya destek kapsamı dışında tutulmuştur.

Etki analizine göre söz konusu düzenlemenin maliyeti 56.5 milyar TL olacaktır.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında görüşlerine başvurulmuş sivil toplum temsilcileri düzenlemeyi olumlu karşıladıklarını belirtmişlerdir. TÜRK İŞ ve HAKİŞ temsilcisi bu düzenlemedeki miktarın toplu iş sözleşmesi imzalanan yerlerde farklılaştırılmasını sendikalaşmanın teşviki açısından olumlu olacağını ifade etmiştir.

Bu uygulamanın istihdamı artırıcı en azından mevcut seviyede muhafaza edici yöndeki etkisini ortaya koyan çalışmaların Bakanlık bünyesinde yapılıp yapılmadığı tarafımızca bilinmemektedir. Madde görüşmeleri sırasında bu konuda herhangi bir açıklama da yapılmamıştır.

Söz konusu uygulamalar kredisiz ve teşviksiz ayakta duramayan üretim sektörü varlığına işaret etmektedir.

Söz konusu ödemenin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmasını doğru bulmuyoruz.

Son göstergeler, İşsizlik Sigortası Fonu'nun amaç dışı kullanımının fon kaynaklarının erimesine neden olduğunu göstermektedir. Bu uygulama devam ettirilecekse tutarın Merkezi Yönetim Bütçesine konulacak ödeneklerle karşılanmasının daha uygun olacağını düşünüyoruz.

İşsizlik Fonunda biriken para, tamamen işsizlerin finansmanı için kullanılması gereken bir paradır. Ancak daha önceleri de yine bu amaç dışında kullanımı sağlanmıştır. Kamu bankalarına aktarılmış, pandemi sürecinde tüm yardımlar işsizlik fonundan yapılmıştır. Yani fonda biriken paralar bugüne kadar ilgili ilgisiz her şey için kullanılmıştır.

Örnek vermek gerekirse İşsizlik sigortası verilerine göre;

Bu yıl ocak-aralık arası dönemde fondan işsizlere ödenen miktar 21.673.856.000 TL iken, İşverenlere verilen destek 39.932.441.000 TL olmuştur. Bir başka deyişle Fondan işverenlere, işsizlere göre neredeyse iki kat daha fazla kaynak aktarılmış durumdadır.

Uygulamanın başladığı Mart 2002 tarihinden 31.12.2023 tarihine kadar işsizlik ödeneğine 19.088.777 kişi başvurmuş, 10.417.560 kişi ödenek almaya hak kazanmıştır. Bir diğer ifadeyle başvuranların yaklaşık %50'si işsizlik fonundan yararlanamayarak gelir desteğinden mahrum kalmıştır. Bu kapsamda hak eden kişilere toplam 69.502.472.570 TL ödeme yapılmıştır.

Söz konusu maddede yer alan ödemelerin İşsizlik Fonu'ndan karşılanması yönündeki düzenlemelerin İşsizlik Sigortası Fonu'nun kuruluş ve işleyiş amacına aykırılık taşıdığından, bu ödemelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde yer alan ödeneklerinden karşılanması talebini içeren önergemiz reddedilmiştir.

4.4. Teklifin 5. Maddesinin Değerlendirilmesi

Bu madde teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında iktidara mensup milletvekilleri verilen önerge ile teklif metnine eklenmiştir.

5510 Kanunun ek 19 uncu maddesi gereğince malullük, yaşlılık ve ölüm sigortasından ödenen aylıklar dosya bazında ek ödeme dahil 7.500 TL'den az

olamamaktadır. Söz konusu alt sınır 2023 yılı nisan ayında yapılan bir düzenleme ile 5.550 TL'den 7.500 TL'ye çıkarılmıştır.

Muhalefet partilerinin uyarıları, kamuoyunda oluşan haklı tepkiler üzerine, teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında verilen önergeyle teklif metnine ilave edilen bu madde ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “7.500” ibaresi “10.000” şeklinde değiştirilerek en düşük emekli aylığı 10.000 TL'ye çıkarılmıştır.

Bu maddenin görüşülmesi sırasında verilen söz konusu önergenin gerekçesinde sadece “*Maddeyle yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilerimize ve hak sahiplerine dosya bazında 7.500 TL olarak öngörülen aylık asgari ödeme tutarının 10 bin TL'ye yükseltilmesi amaçlanmıştır*” şeklinde açıklama yer almaktadır.

Komisyonadaki görüşmeler sırasında düzenleme ile daha detaylı bir açıklama yapılmamış, söz konusu düzenlemenin maliyeti, asgari düzeyde emekli aylığı almaya hak kazanan hak sahibinin kaç kişiden oluştuğu yönünde tarafımızca sorulan sorulara yanıt verilmemiştir.

Maddenin görüşülmesi sırasında görüşüne başvurulanan Türkiye Emekliler Derneği temsilcisi söz konusu tutarın asgari ücrete endekslenmesini, intibak probleminin çözülmesi kök aylık hesaplama yöntemlerinin ve oranlarının değiştirilmesi, 2000 öncesi, 2000-2008 arası ve 2008 sonrası dönemlerle ilişkin olarak emeklilik aylıklarındaki hesaplanmasındaki karışıklık ve farklılığın giderilmesini talep etmiştir.

Görüşlerine başvurulanan Tüm Büro Sen. temsilcisi; söz konusu düzenlemeyi desteklemekle beraber, 2023 Temmuz ayından itibaren yasalaştırılan ve sadece memur aylıklarına 8.000 TL seyyanen zam getiren düzenlemeden sonra memurlar ile memur emeklileri açısından da ortaya farklılıklar çıktığını, Temmuz 2023 ' kadar fiilen görev yapmakta olanların aylıklarının 2/3'ne denk gelen memur emekli aylığındaki bu oranın düzenlemeden sora % 45'e düştüğünü, 5510 sayılı yasanın hükümlerinin memur emeklileri açısından da reforme edilmesi gerektiğini, temmuz 2023'de 8.077 lira olan, bugün 12.174 lira olan ilave ek ödemenin de mutlaka emekli maaşlarına da ilave edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

En düşük emekli aylığı ödeme tutarının, 10.000 TL'ye çıkarılması düzenlemesinden yaklaşık 4,1 milyon kişi (3,9 milyon dosya) yararlanacaktır.

Düzenlemenin maliyetinin ise yıllık 44,6 milyar TL olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Ak Parti hükümetleri tarafından uygulanan ücret politikaları sonucunda bazı ücret parametrelerinin kendi aralarındaki denge durumunda da farklılaşmalara neden olmaktadır. Asgari ücret, en düşük memur maaşı ve en düşük emekli maaşı arasındaki yıllar itibarıyla oluşan farklılıklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

(TL)	2002	2023 (1)	2023(2)	2024(1)
Ort.Net Asgari Ücret	173.9	8.506	11.402	17.002
En Düşük Memur Maaşı	392	17.309	22.017	32.680
En Düşük Emekli Maaşı	240	5.500	7.500	10.000

2002 yılında ort. net asgari ücret 173.87 lira iken, en düşük emekli aylığı 216,4 lira idi. 2023 Temmuz ayında ise asgari ücret 11.402 lira olurken en düşük emekli aylığı 7500 lira olmuştur. Bir diğer ifade ile 2002'de en düşük emekli aylığı asgari ücretin yaklaşık 1.38 katı idi. 2024 yılında bu oran 0.59'a gerilemektedir.

Yıllar boyunca kademeli düşüşle birlikte emekli maaşının asgari ücrete oranı 2015'te 1.09'a kadar gerilemiş ve asgari ücret 2016 yılında en düşük emekli maaşını ilk kez geçmiştir. Ekonomik krizle anılan 2001 yılında dahi en düşük emekli maaşı asgari ücretin 1.5 katından fazla durumda bulunmaktaydı.

Emekli aylıklarının düşmesinin en önemli sebebi AKP'nin 2008 yılında çıkardığı 5510 sayılı Kanundur. Bu kanun ile aylık bağlama oranları ve güncelleme katsayısı düşürüldüğü ve emeklilere ülkenin büyümesinin pay verilmediği için emekli aylıkları da düşmüştür.

Memur ve emekliler ENAG ve İTO enflasyonunu yaşamakta ancak TÜİK enflasyonu ile zam almaya mecbur bırakılmaktadır.

En düşük emekli aylığının Nisan 2023 tarihinde getirildiği 7.500 TL.'den 10.000 TL.'ye % 25 oranında artarken 2023 yılında TÜİK rakamlarına göre gerçekleşen enflasyon % 64.77 dir. 2024 yılı Mayıs ayında Merkez Bankası tahminlerine göre dahi enflasyon Mayıs 2024 ayında % 74-75 civarında gerçekleşecektir.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında, söz konusu tutarın yetersiz olduğu belirtilerek en düşük emekli aylığının yürürlükteki net asgari ücret seviyesinde belirlenmesini öneren önergemiz iktidar partisi milletvekilleriince reddedilmiştir.

Bu düzenleme bir zam değildir.

Emeklilerin kendi kök aylıkları değişmemektedir. 10.000 TL altında kalan emekli aylıkları Hazine katkısıyla 10.000 TL'ye tamamlanacaktır. Yapılan işlem 5510 sayılı yasanın 119. maddesine göre farkın Hazine tarafından karşılanmasıdır.

Burada da ince hesaplanmış bir “AKP klasiği” ile karşılaşılmaktadır. Emeklilerin kök aylıkları aynı kalacağı için normal zam dönemlerinde (Ocak ve Temmuz) emekli aylıklarına 10.000 TL üzerinden değil kendi kök aylıkları üzerinden zam yapılacaktır.

İktidar sistemi düzeltmek yerine emekli aylıklarında dipte bir eşitlik sağlamayı hedeflemektedir. Böylece dipteki emekli aylıklarında bir miktar iyileştirme yapılırken daha yukarıdaki emekli aylıkları aşağıya baskılanmaktadır. Biraz fazla aylık alan emekliler de dipte, sefalet aylığında eşitlenmiş olacaktır. Daha fazla prim ödeyen veya uzun süre çalışmış olanlar daha düşük emekli aylığı alacaklardır. Emekliler tıpkı asgari ücrette olduğu gibi dipte eşitlenecektir.

Anayasa'nın 2'nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir ve Anayasanın 60'ncı maddesine göre herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevi, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yıllarca primini düzenli bir biçimde ödeyen emeklilerimize, Anayasal hakları olan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde insanca yaşayabilmelerine olanak sağlayan bir emekli aylığına hak kazanabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

TÜİK verilerine göre dahi emek gelirlerin milli gelirden aldığı payın 2016 yılından beri 36'dan 2022 yılı sonu itibarıyla %26'ya düştüğü, TÜRK İŞ'in açıkladığı açık sınırnın 14.431 TL.'ye yoksulluk sınırının 47.009TL.'ye ulaştığı, artan enflasyon

karşısında sürekli eridiği bir ortamda , en düşük emekli maaşının 10.000TL.'ye yükseltilmesini, yaklaşık 16 Milyona ulaşan emekli kesimini ilgilendiren söz konusu eksik ve yetersiz düzenlemenin acele verilen bir önerge ile Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen bir torba yasa teklif metnine yerleştirilmesi gayretini uygun bulmamaktayız.

4.5. Teklifin 7. Maddesinin Değerlendirilmesi

Bu madde de teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında iktidara mensup milletvekillerince verilen önerge ile teklif metnine eklenmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 55 inci maddesi uyarınca Kanunun 4/1-(a) ve 4/1-(b) bendi kapsamındaki sigortalılar ile hak sahiplerinin aylıklarının, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirleneceği hususu düzenlenmiştir.

TÜİK tarafından 2023 yılı Temmuz-Aralık dönemine ilişkin TÜFE artış oranı %37,57 olarak açıklanmıştır. Buna göre; 4 (a) (SSK) ve 4 (b) (BAĞKUR) kapsamındaki 2024 yılı Ocak-Haziran dönem aylıklarının %37,57 oranında artırılarak ödenmesi gerekmektedir.

Muhalefet partilerinin uyarıları, kamuoyunda oluşan haklı tepkiler üzerine, teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında verilen önergeyle teklif metnine ilave edilen eklenen söz konusu madde ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 102- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı ve hak sahiplerine; 2024 yılı başından önce bağlanmış gelir ve aylıklar ile 2024 yılında bağlanacak malullük, yaşlılık veya ölüm aylıklarının bu Kanunun 27 nci, 29 uncu, 33 üncü ve geçici 2 nci maddelerine göre 2024 yılı Ocak ayı itibarıyla hesaplanan aylık tutarları dosya bazında ödenmesi gereken miktar esas alınmak kaydıyla 2024 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere % 42,57 oranında artırılır.

Birinci fıkrada belirtilen şekilde artırılan gelir ve aylıklar, 2024 yılı Ocak ayında bu maddede belirtilen artış dışında 55 inci maddeye göre ayrıca artırılmaz.”

Komisyonadaki görüşmeler sırasında bu düzenleme ile ilgili olarak daha detaylı bir açıklama yapılmamış, söz konusu düzenlemenin maliyeti, bu düzenlemeden yararlanan hak sahiplerinin kaç kişiden oluştuğu yönünde tarafımızca sorulan sorulara yanıt verilmemiştir.

Önergenin gerekçesinde; “ Maddeyle 4’üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı ve hak sahiplerine ödenen gelir ve aylıkların yüzde 42,57 oranında artırılarak sigortalı ve hak sahiplerinin refahlarının yükseltilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, maddeye eklenen ikinci fıkrayla, bu madde kapsamında artırılan gelir/aylıkların 5510 sayılı Kanun’un 55’inci maddesi kapsamında yeniden artırılmasının önlenmesi amaçlanmıştır.” şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir.

Yapılması öngörülen düzenleme ile emeklilerimizin refah düzeylerini artırması amaçlanmakta, 2024 yılı ilk altı ayı için 4a ve 4b kapsamındaki emeklilere enflasyon zammına (%37,57) ilave 5 puan refah payı verilerek toplam artış oranı %42,57’ye çıkarılmaktadır.

Düzenlemeden SSK ve Bağ-Kur kapsamında gelir ve aylık ödenen yaklaşık 13,5 milyar emekli ve hak sahibinin yararlanacaktır.

Düzenlemenin yıllık ek maliyetin 67,1 Milyar TL olacağı tahmin edilmektedir.

İşçi ve BAĞKUR emeklilerinin aylıklarını arttıran bu zam miktarı yeterli değildir. Bu enflasyonist ortamda emekliler temel gıdalara erişmekte bile birtakım sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

En düşük emekli aylığının 7.500 TL.’den 10.000 TL.’ye çıkarılması nedeniyle söz konusu düzenlemeden yararlanacak emekli sayısı ile bu maddedeki düzenlemeden yararlanacak emekli kesiminin bir bölümü kesişmektedir. Emekli maaşı 7 bin 13 liranın altında olanlar söz konusu olduğunda söz konusu artış yüzde 33’ler civarındadır.

Bu artışların emekliler açısından da satın alma güçlerindeki erimeyi gideremeyeceği açıktır. Emekliler, açlık sınırının altında emekli aylıklarına mahkum edilmektedirler.

Emekliler için yapılan düzenlemede getirilen zam beklentiyi ve emeklinin kaybını karşılamaktan çok uzakta kalmıştır. Emekliler, toplumda alım gücü en düşük olan

kesimi temsil etmektedir. Aileleriyle birlikte bunun nüfusun neredeyse yarısına yakını olan emekli vatandaşların, açıklıkla mücadele ettiği söylenebilir. Devletin aslolan görevi, gelir dağılımını doğru yaparak vatandaşlarının bundan optimum faydalanmasını sağlamak olmalıdır

Adalet ve Kalkınma Partisinin ekonomi politikaları nedeniyle gayrisafi yurt içi hasıladan emeklilere ayrılan pay azalmaktadır. Emekli maaşları aslında bir sosyal koruma programıdır.

Adalet ve Kalkınma Partisi dönemindeki sosyal ve ekonomik politikalar, maalesef, emeğin ulusal gelirden aldığı payı giderek azaltmıştır. Hem emeğin ulusal gelirden aldığı payı arttırmayı, hem asgari ücreti yaşanabilir bir düzeye ulaştırmayı, emeklilerin alacağı en düşük emekli maaşını da asgari ücret düzeyine çıkarmayı, aynı zamanda tüm emeklilerin kök aylıklarında gerekli iyileştirmelerin yapılmasını zorunlu görmekteyiz.

4.6. Teklifin 4, 8, 9 ve 10. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin bu maddelerindeki düzenlemeler birbiri ile ilişkili bulunmaktadır.

Teklifin 4. maddesi ile 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Alanında Bazı Mali Hükümler Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Bu madde ile; 6645 sayılı Yasanın 14. maddesiyle; Çalışma Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğüne verilen yetki ile ilgili “ 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri ile (...)”^[6] iş sağlığı ve güvenliği ortam ölçüm, analiz laboratuvarlarının inceleme, kontrol ve denetimleri, iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ve yardımcıları ile mühendis, fizikçi, kimyager, biyolog ve tabipler tarafından yerine getirilebilir. Bu madde kapsamında görevlendirilenler hakkında 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır.” şeklindeki hüküm, Kanun teklifinin 8. ve 9. maddelerinde yapılan düzenlemeler ile 6331 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler nedeniyle iki kanun arasında çelişki ve uygulamada tereddüt oluşturmaması için 3146 sayılı kanundan çıkarılmaktadır.

Teklifin 8. maddesi ile 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Bu madde ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğuna ilişkin hükümler yargı kararları çerçevesinde teklifin 9. Maddesi ile 6331 sayılı Kanunun 24/A maddesinde düzenlendiğinden mükerrerlik olmaması için yürürlükten kaldırılmaktadır.

Teklifin 9. maddesi ile; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa 24/A maddesi eklenmekte ve Çalışma Bakanlığının iş sağlığı ve güvenliği alanındaki inceleme, kontrol ve denetim yetkileri yeniden ayrı bir madde olarak düzenlenmektedir.

İhdas edilen madde ile Bakanlığa 6331 sayılı Kanun kapsamında yer alan “işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapma, bilgi, belge ve numune alma yetkisi verilmiş idi. Maddenin görüşülmesi sırasında iktidar partisi milletvekillerince verilen önerge ile bu ibare Bakanlığın yetkisine ilişkin tereddütleri ortadan kaldırma gerekçesiyle madde metninden çıkartılmıştır.

Ayrıca 3146 sayılı Kanunun 12. maddesinin 3. fıkrasındaki yetki de buraya taşınmakta ve 6331 sayılı Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarına ilişkin inceleme, yetkilendirilme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğu Bakanlığa verilmektedir.

Madde ile bu inceleme, kontrol ve denetimlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünde görevli çalışma uzman ve uzman yardımcısı, mühendis, fizikçi, kimyager, biyolog ve tabip unvanlı personel tarafından yapılacağı belirlenmektedir.

Mevcut düzenlemede yetkili personel unvan olarak sayılmadığından mahkemelerce verilen cezalar ve denetim sonucu diğer yaptırımlar sorun yaratmaktadır. Bu yeni düzenleme ile görevli kamu görevlileri unvan olarak sayılarak yetkinin kanuni dayanağı oluşturulmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası ile yapılan düzenleme ile yukarıdaki inceleme, kontrol ve denetim faaliyetleri ile teftiş faaliyetlerini yürüten personelin bu görevlerini ifa ederken kolluk kuvveti yardımına ihtiyaç duyması halinde kolluk kuvveti görevlendirilmesi

hususudur. Askeri işyerleri teftiş ve denetimi askeri iş müfettişlerince yapıldığından bu madde kapsamı dışında tutulmaktadır.

Kanun kapsamındaki kolluk kuvveti taleplerinde 4857 sayılı Kanunun 97. Maddesi çerçevesinde kolluk veya zabıta kuvvetlerinin görevli memurun talebiyle harekete geçme sorumluluğu ve yükümlülüğünde mülki idare amirine istisnai bir yetki verilmekte ve görevli personelin mülki idare amirine başvurusu üzerine mülki idare amirinin yapacağı değerlendirme sonucunda bu talebi uygun bulması halinde yeteri kadar kolluk kuvveti verilebileceği hususu düzenlenmektedir.

Bu kanunun doğası ve iş kanunun yükümlülükleri çerçevesinde görevli personelin talebinde mülki idare amirine verilen değerlendirme ve uygun bulma yetkisi ilk etapta önemli bir süre sorunu ortaya çıkarmaktadır. İş sağlığı ve güvenliğinde denetlenen, incelenen, teftiş edilen işyerlerinde acil durumlarda, işverene aksaklığı aykırılığı, giderebilme, saklayabilme, gizleyebilme imkanı sağlayabilmektedir. Aynı şekilde, bu durum görevin niteliğini ortadan kaldırır. Bu görevin niteliği Bakanlığın denetim ve gözetim yetkisini kullanmadır. Dolayısıyla bu tür durumlarda işyerinde teftiş ve denetimlerde mülki idare amirinin takdir yetkisi olamayacağı gibi bu tür haller mülki idare makamının vesayet denetimine tabi değildir.

Dolayısıyla, söz konusu düzenleme kanunun ruhu ile bağdaşmamaktadır.

Kanun teklifinin görüşülmesi sırasında bu çerçevede madde metninde yer alan “10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun verdiği yetkiler çerçevesinde yapacağı değerlendirme sonucunda bu talebi uygun bulursa” ibaresinin metninden çıkarılması yönünde tarafımızca verilen önerge de reddedilmiştir.

Teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında söz konusu ibarenin 9. madde metninde yer almasının nedeni konusunda yöneltilen sorulara tatminkar yanıtlar verilmemiştir.

Teklifin 10. maddesi ile 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “24 üncü maddesinin ikinci” ibaresi “24/A maddesinin birinci” şeklinde değiştirilmektedir.

Teklifin bu maddesi, 9. maddeyle bir uyum maddesi niteliğindedir. Bu madde ile 6331 sayılı Kanunun 26. Maddesinde tanımlanan idari para cezalarına ilişkin düzenlemeler arasında yer alan işverene “24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında

belirtilen iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda ölçüm, inceleme ve araştırma yapılmasına, numune alınmasına veya eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetiminin yapılmasına engel olan işverene beş bin Türk Lirası,” şeklinde tanımlanan idari para cezası verilmesine ilişkin düzenlemedeki 24/2 fıkrasının bu Kanun Teklifinin 8. Maddesi ile yürürlükten kaldırılan bir düzenlemeye atıf yapması nedeniyle yeni eklenen 24/A maddesine şeklinde değiştirilmesi yönünden uyum düzenlemesi yapılmaktadır.

Söz konusu maddelerdeki düzenlemeleri genelde olumlu bulmakla birlikte iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamalar konusunda son dönemde gözlemlenen iş kazalarındaki artışlar da dikkate alınarak daha kapsamlı düzenlemelerin tüm sivil toplum temsilcilerinin görüş ve değerlendirmeleri göz önünde bulundurularak yasalaştırılması gerektiğine inanıyoruz.

Sonuç olarak; genel değerlendirme bölümünde açıklanan sakıncaları ve eksiklikleri içermesi, I'nci bölümde açıklanan genel nedenlerle torba yasa teklifi kimliği, II'nci bölümde belirtilen nedenlerle bazı maddelerinin Anayasaya aykırılık taşıması, III'üncü bölümünde açıklanan nedenlerle olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarında yeteri kadar tartışılmadan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle yasa yapma alışkanlığını, genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan teklifin bütününe IV'üncü bölümde ayrıntılı olarak açıklanan nedenlerle de “2/1918 esas numaralı “İşsizlik Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” nin bu şekilde kanunlaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Rahmi Aşkın Türeli
İzmir

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Cevdet Akay
Karabük

Mustafa Erdem
Antalya

Tahsin Ocaklı
Rize

MUHALEFET ŞERHİ

Bu Yasa Teklifi “Patrona Destek Paketi”dir

AKP-MHP iktidarının yıllardır uyguladığı yanlış politikalar ve hayata geçirdiği ekonomi politik tercihler nedeniyle emeğiyle geçinen yurttaşlar büyük bir geçim sorunu yaşamaktadırlar. Ancak buna karşılık memlekette emeğiyle geçinen milyonlarca yurttaşın, işçilerin, emekçilerin, memurların, emeklilerin, gençlerin, çiftçilerin, esnafların sorunları dururken, resmi enflasyon yüzde 70’e, bağımsız araştırmacılara göre yüzde 130’a dayanmışken 2/1918 sayılı torba yasa teklifi sanki hiç bu sorunlar yokmuş gibi hazırlanmıştır. Bu nedenle bu teklif, ekonominin acil çözüm bekleyen hiçbir sorununa çözüm getirmeyecektir. Bu torba yasanın gündeminde yoksulluk, açlık, hayat pahalılığı, yüksek enflasyon ve yüksek kiralar yoktur. Çünkü AKP-MHP iktidarının yasama önceliği emeğiyle geçinen milyonlarca yurttaş ve onların sorunları değildir. AKP-MHP iktidarının derdi patronlar ve sermayedir. Yasama önceliği de patronların ve sermayenin çıkarlarıdır. Bu yasa teklifi de “patrona destek paketi”dir.

Bu temelde kanun teklifiyle 2024 Ocak ila Aralık aylarında istihdamı desteklemek için işverenlere finansmanı İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanacak şekilde, ödeyecekleri sigorta priminden mahsup edilecek şekilde günlük 23,33, aylık 700 lira “asgari ücret desteği” sağlanması amaçlanmaktadır. İşverenlere 2023 yılı Temmuz-Aralık döneminde sağlanan “asgari ücret desteği”,

günlük 16,66 lira, aylık (16,66 lira x 30 gün) 499,80 liraydı. Yani yaklaşık 200 liralık artışla işverene ödenen destek yüzde 40 oranında yükseltilmek isteniyor.

Yine İşsizlik Sigortası Fonu kullanılarak uygulanan pasif işgücü piyasası programlarının etkinliğinin artırılması için kısa çalışma gerekçelerine genel salgın durumunun eklenmesi ve işyerindeki çalışma sürelerinin geçici olarak azaltılması veya durdurulması hallerinde, üç ayı aşmamak üzere sigortalılara çalışmadıkları dönem için gelir desteği sağlayan bir uygulama olan “kısa çalışma ödeneği”nden yararlanılabilmesi için gereken asgari prim ödeme gün sayısının 600 günden 450 güne indirilmesi amaçlanıyor.

İşsizlik Sigortası Fonu Değil, “İşçiden Alıp Patrona Verme Fonu”

Her geçen gün daha da büyüyen geçim sorununa ve hayat pahalılığına rağmen bu yasa teklifiyle yine emekçilerin güvencesi olan İşsizlik Sigortası Fonu’nun sermayeye aktarılmasına devam edilmek isteniyor. Yasa teklifinin gerekçesinde “işverenlerin işgücü maliyetlerini” düşürmek için bu yasa teklifine ihtiyaç duyulduğu ifade ediliyor. Bunun için de asgari ücret desteğinin aylık 500 liradan 700 liraya çıkarıldığı belirtiliyor. Hatırlatmak gerekirse işverene verilen “asgari ücret desteği”, işverenlere belirli koşullar altında asgari ücretin bir kısmını veya tamamını karşılama imkânı sağlayan bir uygulamadır. Bu şekilde, işverenlerin maliyetleri azaltır. Bu tutar da İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanır. Yani patronun işçiye verdiği asgari ücret desteği yine işçinin parasından karşılanır.

2024 yılı için asgari ücret, büyük beklentiler yaratılarak gürültüyle patırtıyla geçtiğimiz günlerde 17 bin 2 lira olarak belirlendi. Bu torba yasayla da işverenlere verilecek asgari ücret desteği aylık 500 liradan 700 liraya çıkarılıyor. Bu para da yine İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanıyor. Bunun maliyeti ise yaklaşık 56 buçuk milyar lira! Yani 2024 yılında İşsizlik Sigortası Fonu’ndan

sadece “asgari ücret desteği” için patronlara 56 buçuk milyar lira aktarılacak. Yine işçinin kendi parası “destek” adı altında sermayeye gidecek.

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU'NUN HARCAMALARI	
	Milyon TL
İşsizlik ödeneği	76.877
Kısa çalışma ödeneği	38.433
Nakdi ücret desteği	14.594
Yarım çalışma ödeneği	195
Ücret Garanti Fonu	560
Aktif işgücü programları	51.372
İşbaşı eğitim programı	64.025
Teşvik ve destekler	141.102
GAP ve kalkınma projeleri	11.856
Vergi	18.040
Diğer	2.384
Fonun toplam varlıkları	196.951
Toplam	616.389
Kaynak: İŞKUR	
İşsizlik Sigortası Fonu Bağımsız Denetim Raporları	

Emekçilerin işsiz kaldığı takdirde yararlanması için kurulan İşsizlik Sigortası Fonu, AKP iktidarlarının ekonomi politik tercihleri doğrultusunda patrona çalışmıştır. Sadece 2023 yılı verilerine baktığımızda dahi bu durum ayan beyan ortaya çıkmaktadır. 2023 yılının ilk 11 ayında işsizlik ödeneği için başvuran 1 milyon 483 bin 875 işsizden sadece 673 bin 360 kişiye maaş bağlanmışken, 2023'te işverenlere aktarılan kaynak ise yüzde 39,65 artarak 39 milyar 932 milyon 441 bin liraya ulaşmıştır. Fon'dan patronlara yaklaşık 40 milyar lira ödenmiştir. Ancak işsizlik ödeneği için başvuranların yalnızca yüzde 45'i ödeneye hak kazanabilmiştir. Bir diğer deyişle İşsizlik Sigortası Fonu'ndan

patronlara 40 milyar lira harcanmışken Fon’a başvuru yapanların yaklaşık yarısı işsizlik ödeneği alamamıştır.

Ancak emekçilerle alay edercesine bu yasa teklifinin gerekçesinde “işverenlerin işgücü maliyetlerini düşürmek için bu yasa teklifine ihtiyaç duyduk” denilmekte Türkiye Yüzyılı Vizyon Belgesi’ne atıfla “İşsizlik Sigortası Fonu’ndan yararlanma şartlarının kolaylaştırılmasından” söz edilmektedir. Ancak zaten sermaye için bu iş çok kolaydır. AKP-MHP İktidarı Fon’u işsizler dışında herkese kullandırmaktadır.

Kaldı ki Türkiye Yüzyılı söylemi tutmamıştır. Ancak özellikle Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan tarafından ısrarla kullanılmaktadır. İktidarın ortağı dahi bu vizyonu sahiplenmemiştir. MHP Türkiye Yüzyılı yerine “Türk ve Türkiye Yüzyılı” demeyi tercih etmektedir. Hem 2023’te hem de 2024’te iki kez başlatıldığı ilan edilen Türkiye Yüzyılı’nın esasen bir “Zam Yüzyılı”, “Vergi Yüzyılı”, “Enflasyon Yüzyılı”, “Zulüm Yüzyılı” olduğu da ortadadır. 21 yıllık iktidarı boyunca Türkiye’yi demokrasi, özgürlükler, hukukun üstünlüğü gibi konularda dünyada son sıralara getiren, enflasyonu coşturan, hayat pahalılığını arttıran, emekçileri sefalet ücretlerine mahkum eden bir iktidara bir yüz yıl daha asla teslim edilemez. AKP iktidarlara ülkenin 21 yılı çarçur etmiş bir iktidar pratiği ortaya koymuştur.

İktidar İşsizlik Sigortası Fonu’nu yağmalamayıp çarçur etmeye de doymamaktadır. Gözleri emekçilerin alın teriyle birikmiş Fon’daki paradadır. 23 yılda İşsizlik Sigortası Fon’una yaklaşık 616 milyar lira toplanmıştır. Ancak adı İşsizlik Sigortası Fonu olan bu Fon’dan işsizler ve işçiler yararlanamamaktadır. Adı İşsizlik Sigortası Fonu ama sürekli sermayeye peşkeş çekilmektedir. Daha önce de söyledik. AKP-MHP iktidarı emekçileri kandırmayı bırakmalıdır. Bu fonun adını değiştirmelidir. Adını “İşsizlik Sigortası Fonu” değil “İşçiden Alıp Patrona Verme Fonu” yapmalıdır. Bu torba yasayla da yine patronun maliyetleri İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanmak istenmektedir.

İŞSİZLİK FONUNA 23 YILDA 616 MİLYAR TL TOPLANDI					
Milyon TL	İşçi işveren primi	Devlet katkısı	Faiz gelirleri	Diğer gelirler	Toplam gelir
2000-2011	23.596	7.949	38.533	712	70.790
2012	4.629	1.543	5.275	153	11.600
2013	5.804	1.935	4.800	195	12.734
2014	6.713	2.473	6.158	199	15.543
2015	8.158	2.719	6.908	487	18.272
2016	9.930	3.310	8.025	1.008	22.273
2017	11.666	3.895	10.046	1.255	26.862
2018	13.878	4.626	15.108	1.016	34.628
2019	16.547	5.516	16.832	1.471	40.366
2020	16.225	5.408	15.750	887	38.270
2021	24.260	8.087	12.657	1.025	46.029
2022	39.544	13.181	29.436	6.946	89.107
2023	82.148	27.383	44.970	35.414	189.915
TOPLAM	263.098	88.025	214.498	50.768	616.389
Kaynak: İŞKUR					

AKP-MHP İktidarında Kazanan Sermaye, Kaybeden Emekçiler Olmuştur

AKP-MHP iktidarı patronların, sermaye sınıfının iktidarındır. AKP-MHP iktidarının ekonomi politik anlayışı sermaye merkezlidir. İktidar ekonomiyi sermayenin gözlüğüyle görmektedir. Ekonomideki denklemi de sermaye üzerinden kurmaktadır. Sermayenin maliyetleri düşürülünce ekonominin düzeleceği varsayımını sahiplenmektedir. Bu nedenle sürekli sermayeye destek, teşvik ve muafiyetler sağlanmaktadır. Ancak ekonomi düzelmemektedir. Özellikle son yıllarda sermaye sınıfı şaha kalkmış, kar rekorları kırmıştır. Buna

karşılık emeğin ise milli gelirden aldığı pay ise tarihin en düşük seviyesine gerilemiştir.

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) verilerine göre emeğin GSYH’den aldığı pay yani işgücüne yapılan ödemelerin payı 2018 yılında yüzde 33,5 olarak gerçekleşmişken bu oran 2022 yılında yüzde 26,3 olmuştur. Böylelikle sadece son 5 yılda emeğin milli gelirden aldığı pay yüzde 7,2 puan düşmüştür. Buna karşılık “net işletme artışı/karma gelirin payı” yani sermayenin milli gelirden aldığı pay ise 2022 yılında yüzde 53,7’ye yükselmiştir. Bu pay 2018’de yüzde 49,5, 2019’da yüzde 47,4, 2020’de yüzde 49,3, 2021’de yüzde 50,3 olarak gerçekleşmişti. Böylelikle sermayenin milli gelirden aldığı pay yani işgücü ödemeleri son 5 yılda yüzde 4,2 puan artış göstermiş, emeğin milli gelirden aldığı pay ile sermayenin milli gelirden aldığı pay arasındaki makas sermaye lehine 11,4 puan açılmıştır! Sermayenin çıkarlarından yana yapılan ekonomi politik tercihler nedeniyle emekçi sınıflar daha da yoksullaşmıştır.

TÜİK ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın ortak çalışmasıyla idari kayıtlara dayalı olarak hazırladıkları 2022 yılına ait *Sektör Bilançoları Raporu*,

sermayenin emekçi sınıflar aleyhine nasıl devasa bir şekilde büyüdüğünü ortaya koymaktadır. Bu rapora göre 2022 yılında 17 sektörün toplam aktif büyüklüğü yıllık bazda yüzde 69 artışla 26 trilyon 351 milyar liraya yükselmiştir. Özkaynak toplamı yüzde 93 artışla 7 trilyon 551 milyar lira olmuştur. 2022 yılı için şirketlerin net satışları yüzde 113 artışla 31 trilyon 466 milyar liraya, toplam net dönem kârları ise yüzde 423 artışla 1 trilyon 511 milyar liraya ulaşmıştır. Bu veriler şirketlerin karlılık oranlarında rekorlar kırdığını göstermektedir. Şirketler 2022 yılında 2021 yılına göre yaklaşık 4 buçuk kat daha fazla kar elde etmişlerdir. Şirketler kar rekorları kırarken ise Türkiye’de emeğiyle geçinen on milyonlarca yurttaşın hiçbirinin geliri 2022’de 4 buçuk kat artmamış, bilakis reel olarak hayat pahalılığı ve yüksek enflasyon nedeniyle düşüş göstermiştir.

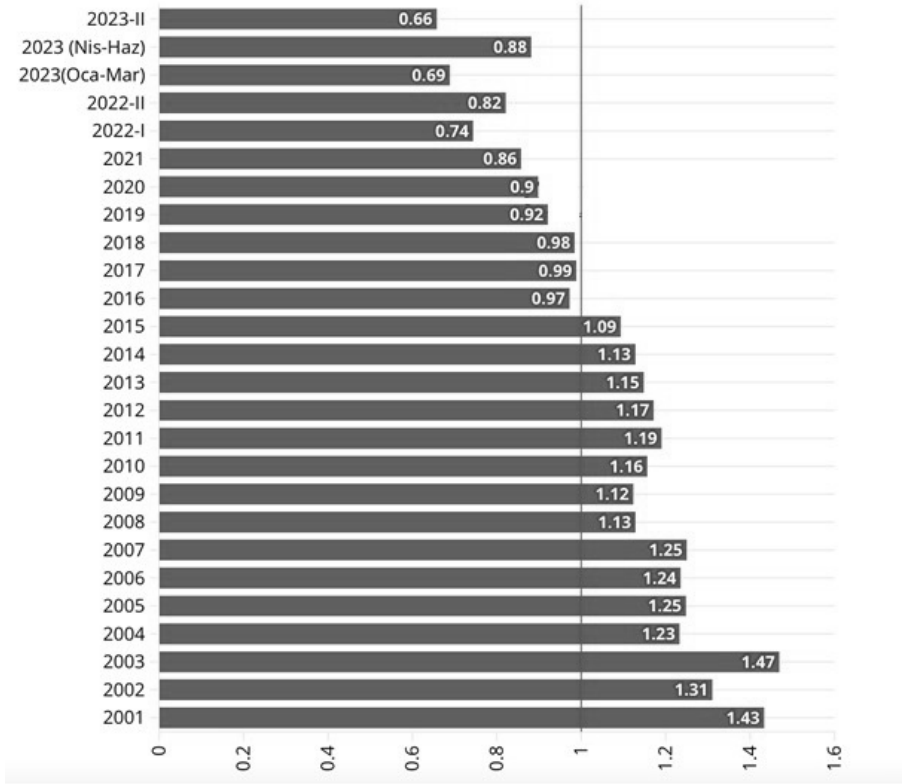
Şirketlerin kar rekorları kırdığı bu süreçte bankalar da karlarına kar katmıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun açıkladığı (BDDK) verilere göre bankalar 2023 yılının Ocak-Eylül döneminde 2022 yılının aynı dönemine nazaran yüzde 53,5 artışla 439,7 milyar lira kar elde etmiştir. Yani bankalar enflasyon oranının üzerinde kar elde etmişler. TÜİK 2023 yılı Ocak-Eylül döneminde enflasyonu yüzde 49,86 olarak açıklamıştı. Ancak emeğiyle geçinen hiçbir yurttaşın geliri ne bankaların karı kadar yani yüzde 53,5, ne de yüzde 49,86 yani enflasyon artmamıştır.

Zannediliyor ki sadece patronlara vergi indirimleri ve afları getirilince, teşvikler ve sigorta prim destekleri verilince, hatta çalışanların maaşları patronlar yerine halkın bütçesinden karşılanınca ekonomi düzelecektir. Başta istihdam olmak üzere ekonominin sorunları çözülecektir. Ancak şimdiye kadar defalarca İşsizlik Sigortası Fonu’nun patronların maliyetleri için kullanılmasına, sermayeye vergi indirimleri ve afları getirilmesine, teşvikler ve sigorta prim destekleri verilmesine, hatta çalışanların maaşlarının patronlar yerine halkın bütçesinden karşılanmasına rağmen ne ekonomi düzelmiştir ne de istihdam artmıştır. Hatta aksine ekonomi daha da kötüye gitmiş, işsizlik büyümüştür. Dolayısıyla AKP-

MHP iktidarının “sermaye teşvikler, muafiyetler vb. ile desteklenirse ekonomi düzelir hepimiz kazanırız” tezi çökmüştür. Kazanan sadece bir avuç sermayedar ve yandaş olmuştur. Emeğiyle geçinen milyonlar ise kaybetmiştir.

AKP-MHP İktidarı 2024 Yılına “Emeklilerin Canına Okuma Yılı” İlan Etti

Emeğiyle geçinenlerin büyük kaybettiği AKP-MHP iktidarında bu yıkımdan en büyük pay alanların başında ise emekliler gelmektedir. Emekliler AKP iktidarlara boyunca daha da yoksullaşmıştır. Verilere göre en düşük emekli maaşının asgari ücrete oranı 2003 yılından bu yana en düşük seviyededir. 2003 yılında en düşük 4a emekli maaşının asgari ücrete oranı 1,47 olarak gerçekleşmişti. Bir diğer deyişle en düşük emekli maaşı asgari ücretin yaklaşık 1,5 katıydı. 2003’te yani AKP’nin ilk iktidar yılında net asgari ücret 226 liraydı. Buna karşılık 4a en düşük emekli maaşı ise 332 liraydı. Ancak 2023 yılının ikinci yarısında ise bu oran 0,66’ye kadar gerilemiştir. Bir diğer deyişle en düşük emekli maaşı bir asgari ücretin sadece üçte ikisi tutarında olmuştur. Son 20 yılda açıklanan resmi verilere göre emekliler için en kötü yıl 2023 yılı olmuştur. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu’nun (DİSK-AR) verileri de bu gerçeği ortaya koymaktadır. Buna göre Aralık 2002’de ortalama emekli sandığı aylığı asgari ücretin 2,7 katı seviyesindeyken Temmuz 2023’te bu oran 0,9’a kadar gerilemiştir. AKP gerçek anlamda emekli düşmanı bir partidir. Veriler her şeyi ortaya koymaktadır. AKP’li yıllarda en düşük emekli maaşının asgari ücrete oranındaki dramatik düşüş aşağıdaki tablodan net bir biçimde görülmektedir.

Tüm bu acı gerçeklere rağmen torba yasanın komisyon görüşmelerinde iktidar torba yasaya iki tane madde eklemiş, yüzde 37,57 olan SSK ve Bağ-Kur emekli aylıkları artış oranında yüzde 5 artış yapılarak ilk 6 ay için bu oran yüzde 42,57'ye yükseltilmiştir. En düşük emekli aylığı olan 7 bin 500 lira ise 10 bin lira olarak revize edilmiştir. Bu da demek oluyor ki yaklaşık 6 milyon emekli sadece ve sadece aylık 10 bin liraya mahkûm olacaktır! Oysa açlık sınırı Türk-İş'in açıkladığı son rakama göre 14 bin 431 liradır. Milyonlarca emekli 10 bin lira gibi açlık sınırının çok atında bir maaş alacaktır. 2024 yılında da emekliye açlık, yoksulluk, sefalet reva görülmüştür. Daha önce de söylediğimiz gibi 2024 yılı "Emeklilerin Canına Okuma Yılı"dır. 2024'te de bu yoksullaşma devam

edecektir. Çünkü bu torba yasaya Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde eklenen emekli maaşlarına ilişkin iki düzenleme de emeklilerin yoksulluk ve açlık sorununa asla çare olamayacak, sorunlarını daha büyütecektir.

Bizler DEM Parti olarak bunu asla kabul etmiyoruz, etmeyeceğiz. Emeklilerin insanca yaşam mücadelesi bizlerin de mücadelesidir. Bunun için bu torba yasanın Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde bir önerge verdik. 5510 sayılı Kanun’a “en düşük emekli maaşı, yılda iki kez, DİSK ve/veya TÜRK-İŞ tarafından açıklanan son yoksulluk sınırı rakamlarından daha yüksek olanın yarısından az olmayacak şekilde artırılır” maddesi eklensin dedik. Yani en azından en düşük emekli aylığı asgari ücret düzeyinde olsun dedik. Ancak önergemiz AKP-MHP oylarıyla reddedildi. Buna kim hayır diyebilir? Ancak iktidar sıraları vicdansızca en düşük emekli maaşının asgari ücretle eşitlenmesi önergemize dahi hayır dedi.

Madde Değerlendirmeleri

Madde 1: Maddeyle kısa çalışma ödeneğinin faydalanma şartları arasına genel salgın eklenmiş olup ayrıca sigortalının kısa çalışma ödeneğine hak kazanabilmesi için kısa çalışma başlama tarihinden önceki son yüz yirmi gün hizmet akdine tabi olması, son üç yılda en az dört yüz elli gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması gerekiyor. Yine, kısa çalışma ödeneği, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmayacak, nafaka borçları dışında onda 1’den fazlası haczedilemeyecek, başkasına devir ve temlik edilemeyecek.

Geçen yılın ilk on bir ayında işsizlik ödeneği için başvuran kişi sayısı 1 milyon 483 bindir. Bunların sadece 673 binine maaş bağlanmıştır. Yani ödeneği hak edenlerin sayısı başvuranların sadece yüzde 45’i civarında olmuştur. 2022’nin aynı döneminde ödeneğe başvurup da hak edenlerin oranı yüzde 48 civarındadır.

İşverene teşvik ve destek ödemeleri kapsamında yapılan ödeme tutarı 2022’de 28 milyar 594 milyonken 2023’te yüzde 39,65’lik bir artış gerçekleşmiş ve bu ödeme 39 milyar 932 milyona çıkmıştır. 2023’te işsizlere toplamda 21 milyar 673 milyon ödenmiştir. Yani işverene teşvik ve destek ödemeleri işsizlere ödenenin çok üstündedir. Fon’un devreye girdiği Mart 2002’den bu yana toplamda işsizlere ödenen işsizlik ödeneği tutarı 69 milyar 502 milyon civarında gerçekleşmiştir. Bu yirmi bir yılda işsize ödenen tutarın yüzde 74’ü işverene sadece bir yılda ödenmiştir. Esas yapılması gereken şey işsiz kalmış yurttaşların işsizlik ödeneğine ulaşmasını daha da kolaylaştırmaktır. İşini kaybetmiş insanların bu Fon’dan daha fazla faydalanmasını sağlayacak adımların atılmasıdır. Ayrıca, örneğin kısa çalışma ödeneğinden üç ay boyunca faydalanan birisinin daha sonra işsiz kalıp işsizlik ödeneğine başvuruda bulunması halinde söz konusu üç ay mahsuplaşmaktadır. Buna neden gerek olduğu, neden böyle bir şey yapma ihtiyacı duyulduğu ise belirsizdir. Kısa çalışma ödeneği olarak ödenen sürelerin işsizlik ödeneği sürelerinden düşürülecek olması bir hak kaybı yaratmaktadır.

Madde 2: Bu madde ile 4447 Sayılı Kanun’un geçici 10. maddesi ile düzenlenen “İstihdam teşviki ile 2011 yılından bu yana uygulanan özel politika gerektiren gruplar içinde yer alan gençlere ve kadınlara daha fazla yararlanma süresi öngören teşvik kapsamında, son 6 aydır işsiz olan kişileri 31/12/23 tarihine kadar işe alan özel sektör işverenlerinin teşvik kapsamında istihdam ettiği sigortalı için ödemesi gereken sosyal güvenlik primi işveren hissesinin tamamı 6 ile 54 ay süreyle İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır” maddesinin 12. fıkrası teşvik uygulamasına devam edilmesi, işsizlikle mücadele ve istihdamın devam ettirilmesi adı altında “Bu madde hükümleri 31.12.2025 tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Cumhurbaşkanı, bu maddenin uygulanma süresini 31.12.2026 tarihine kadar uzatmaya yetkilidir.” olarak değiştirilmek istenmektedir.

1999 yılında kurulan İşsizlik Sigortası Fonu, işverene destek sağlayan bir yapıya, “İşçiden Alıp Patrna Verme Fonu”na dönüşmüştür. 2016 yılında yapılan değişiklikle bir önceki yıl prim gelirlerinin yüzde 30’unun destek teşvik, aktif iş gücü programı, işbaşı eğitimi gibi gerekçelerle kullanılmasına, 2020 yılında yapılan değişiklikle de işverene destek imkânı sağlanmasına devam edilmiştir. Bu durum, İşsizlik Sigortası Fonu’nun kuruluş amacına aykırıdır. Sosyal devlet ilkesiyle çalışmaktadır. İşsizlik Sigortası Fonu’nun kaynakları öncelikle işsizlere ayrılmalıdır. İşsizlik Sigortası Fonu’nun sermayeyi desteklemek üzere kullanılıyor olmasının güncel verilerle bakıldığında da hiçbir karşılığının olmadığı görülmektedir. Bu düzensizlik İşsizlik Sigortası Fonu’nun sermayeye peşkeş çekilmeye devam edilmesi anlamına gelmektedir.

Madde 3: “Kısa çalışma başlama tarihi bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olanlar hakkında ek 2. Maddenin 3. Fıkrası ile 4. Fıkrasının kanun ile yapılan değişiklik öncesindeki hükümleri uygulanır” geçici maddesi getirilmiştir.

Madde 5 ve 7: İktidarın sermayeyi ve rantı merkeze alan ekonomi politik kararları enflasyonu hızla arttırmıştır. Alınan bu kararlar enflasyonu dizginlenemez noktaya getirmiş, milyonlarca yurttaş enflasyon gölgesinde yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır. Özellikle döviz kurlarında meydana gelen yükseliş ve peşi sıra vergi oranlarında yapılan artışlar hem enflasyonu tetiklemiş hem de hâlihazırda bozuk olan vergi yapısını ve gelir dağılımını daha da bozmuştur. Türkiye her şeye her gün zam yapılan, fiyat istikrarının yok olduğu bir buhran dönemi yaşamaktadır. Enflasyon oranları karşılaştırıldığında yüzde 65’lik resmî enflasyon oranıyla Türkiye diğer ülkelerden negatif olarak ayrılmaktadır.

Emeğiyle geçinen yurttaşların geçim kaygısı, aldıkları ücretlerin erimesi/alım güçlerinin düşmesiyle daha da artmaktadır. Normal şartlarda temel

ücret olan asgari ücret toplumun yüzde 50'sinden fazlasının bu ücretle çalıştığı bir ücret haline gelmiştir. Asgari ücretin kirayı dahi karşılayamadığı günümüz koşullarında çalışanlar en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanmaktadır. Çalışanların dahi yaşamını idame etmekte zorlandığı Türkiye'de emeklilerin içerisinde bulunduğu hal daha trajiktir.

Bilindiği üzere yakın zamanda yapılan değişiklikle sigorta başlangıcı 9 Eylül 1999 tarihinden önce olup emeklilik için gereken yaş dışındaki sigortalılık süresi ve prim günü koşullarını sağlamış olanlar emeklilik hakkı kazanmıştır. Yapılan düzenleme sonrası Türkiye'de emekli sayısı 15 milyonu aşmıştır. Şu an için yaklaşık 15 milyon nüfusuyla emekliler ülkenin en önemli toplumsal gruplardan birisini oluşturmaktadır. Türkiye'de ücretli çalışan sayısının 15 milyon dolaylarında olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda bahsi geçen sayının ne denli önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

15 Temmuz'da yapılan maaş zammıyla memur emekli aylıkları için yüzde 17,55 olarak belirlenen zam oranı çıkan ek kararla yüzde 25'e tamamlanmış, SSK ve Bağ-Kur emeklilerine yüzde 5,23; memur emeklilerine ise yüzde 7,45 refah zammı yapılmıştı. Böylelikle en düşük memur emeklisi maaşı 9 bin 877 liraya çıkmış ancak bu durum yalnızca kök aylığı 7 bin 500 liranın üstünde olan emekliler için geçerli olmuştur. Kök aylığı 6 bin liranın altında kalan emekliler ise maaşlarını yılsonuna kadar 7 bin 500 lira olarak almaya devam etmek zorunda kalmışlardır. Ayrıca alınan bir kararla tüm kamu personeline eşit miktarda, yani seyyanen 8 bin 77 liralık ilave ödeme yapılması kararlaştırılmış ancak bu zam emeklilere verilmemiştir. Hatta bu süreçte insani yaşam koşullarından mahrum bırakılan emeklilerden sadece sabretmeleri istenmiştir.

Son yıllarda emeğiyle yaşamak zorunda kalanlar başta olmak üzere emekliler de yoğun hak kaybına uğramışlardır. Emeklilerin yaşadıkları hak kayıplarını ortaya koyan birkaç çarpıcı veriye baktığımızda durum daha net ortaya çıkmaktadır. 2007-2016 ortalama bir emekli maaşı asgari ücretin yüzde 20

üzerindeyken şu an ortalama bir emekli maaşı asgari ücretin yüzde 25 altına düşmüş durumdadır. Örneğin 2012 yılında Türkiye’nin toplam hasılası 1 trilyon 581 milyar lirayken emeklilere ödenen toplam maaş 105 milyar lira olmuştur. Bu durumda, 2012 yılında sayıları 10 milyon 383 bin olan emeklilere ödenen maaş Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’nın (GSYH) yüzde 6,66’sına denk gelmektedir. 2022 yılına geldiğimizde ise Türkiye’nin hasılası 15 trilyon liraya çıkmış, emeklilere ödenen toplam maaş ise 669 milyar lira olmuştur. Ancak ne var ki emeklilere, 2022 yılında toplam emekli sayısı 13 milyon 993 bin, ödenen maaşın GSYH’deki payı yüzde 4,46’ya düşmüştür.

Bilindiği üzere Türkiye’de emekli aylıkları iki farklı yöntemle belirlenmektedir. Kamu emeklilerine emekli aylıkları toplu sözleşmedeki artış oranına göre belirlenmektedir. Bu nedenle 2024’ün ocak ayında memur emeklileri, işçi ve Bağ-Kur emeklilerinden daha fazla yani yüzde 49,25 oranında zam almışlardır. Yani altı aylık resmi enflasyonun yanı sıra toplu sözleşmeden kaynaklanan fark almışlardır. İşçi ve memur emeklileri ise sadece resmi enflasyon oranında fark almışlardır. Resmi enflasyon da son altı ayda yüzde 37,6 olarak açıklanmıştır. Emekliler yıllarca verdikleri emeğin sonucu olarak en temel hakları olan insanca yaşama koşullarından mahrum bırakılmışlardır. Yüksek enflasyon ortamında korunması gereken emeklilerin altı aylık zam oranı, olması gerekenden daha az seviyede olduğu için değil, Cumhurbaşkanının “lütfuyla” yüzde 37,6’dan 5 puan eklenerek 42,6 düzeyine çekilmiştir. Bu benzeri ‘lütufkar tutumlar’ son zamanlarda sıklıkla karşılaşılan durumlar haline gelmiştir. Ancak bu yaklaşım hukuk devleti teamülleri açısından uygun ve kabul edilebilir değildir. Emekliler siyasilerin lütfuyla değil, verdikleri emeğin karşılığı olduğu için insani yaşam standartlarına sahip olmalıdır.

Kamuoyunda bu emekli aylıklarının yüzde 42,6 oranında arttırıldığı ifade edilse de bu rakam gerçeği yansıtmamaktadır. Bunun temel sebebi ise kök aylık uygulamasıdır. Bu oranda bir artış emeklilerin kendi kök aylıklarına yapılacaktır.

Kök aylıklarına yapılan artışa rağmen maaşları 10 bin liranın altında kalan aylıklar Hazine tarafından 10 bin liraya tamamlanması öngörülmektedir. Şu anda zaten bazı emekliler tamamlama yöntemiyle 7 bin 500 lira maaş alabilmektedir. Dolayısıyla 7 bin 500 liranın altında emekli aylığı alanlar daha düşük zam alacaklardır. Örneğin 7 bin 400 lira alanlar yüzde 40 zam alacakken 7 bin 300 lira olanlar yüzde 38,8 zam alacaktır. 7 bin 200 lira olanlar yüzde 37 zam alacakken 7 bin 10 lira ve altında aylık alanlar ise yüzde 33 oranında zam alabileceklerdir. Dolayısıyla bütün emeklilere yüzde 42,6’lık zam iddiası gerçeği yansıtmamaktadır. En düşük emekli aylığı yüzde 33 oranında artırıldığı için emeklilerin fiilen eline geçen miktardaki artış sadece yüzde 33,3 olacaktır.

Emekli aylıkları, asgari ücret ve memur maaşları söz konusu olduğunda iktidar “enflasyona ezdirmedik, ezdirmeyeceğiz” dese de yapılanlara bakınca bunun gerçeği yansıtmadığı net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Emekli aylıklarını ve diğer emek gelirlerini resmi enflasyona hizalama/arttırma yaklaşımına karşı çıkmak gerekiyor. Çünkü TÜİK tarafından enflasyon doğru bir şekilde ölçülmediği için hem resmi enflasyon verileri güven vermemekte hem de emekçiler ve emekliler için ciddi bir reel kayıp söz konusu olmaktadır. Bu sebeple TÜİK tarafından açıklanan enflasyon verileri sokaktaki enflasyonla uyumlu olmadığı sürece TÜİK enflasyonunu dikkate alarak yapılan hiçbir artış gerçekçi olmayacaktır. Ayrıca farklı sosyal grupların yaşadığı/hissettiği enflasyon oranları farklı farklıdır. Bu sebeple enflasyonun farklı gelir gruplarına göre ayrı ayrı ölçülmesi gerekir. Bu, reel kaybı önlemek için gerekli bir yöntemdir. TÜİK’in gerçeklikten uzak enflasyonuna bağlı artışlar emekçiler, emekliler ve sabit gelir grupları için gerçekçi bir tabloyu ortaya koymamaktadır. Bu sebeple artış için bakılması gereken verilerden birisi ekonomik büyüme verisidir. Yani GSYH artışıdır. Emekli aylıklarının durumunu bu veri üzerinden ölçmek daha gerçekçi sonuçlar elde etmemizi sağlayacaktır. Yani ekonomi büyürken emekli aylıklarındaki büyüme ne kadar olmuştur? Emekli aylıklarının GSYH’deki

payındaki değişim ne kadardır? Bu sorulara verdiğimiz cevaplar bize emeklilerin maaşlarının reel olarak ne kadar arttığı hakkında bir fikir verecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve Strateji Bütçe Başkanlığı (SBB) verilerine göre toplam emekli aylıklarının, hak sahipleri dahil, GSYH’ye oranı 2022 yılında yüzde 4,5’tir. Bu oran 5510 sayılı yasayla başlayan Sosyal Güvenlik Reformu’nun ilk yılı olan 2008 yılında 5,9 iken 2019’da 6,9’a kadar yükselmiştir. Ancak takip eden yıllarda emekli aylıklarının dibe vurmasıyla 4,5’e kadar gerilemiştir. Oysa AB ülkelerinde 2020 itibariyle emekli aylıklarının GSYH içindeki payı ortalama yüzde 12 civarındadır. Yani yaklaşık olarak üç kat daha fazla bir payın ayrılması söz konusudur. Ayrıca bahse konu ülkelerin dünyanın en zengin ülkeleri arasında olmaları ve yüksek GSYH’ye sahip olmaları emeklilere ayrılan payın büyüklüğü hakkında bize yeterince fikir vermektedir.

Emekli aylıklarının GSYH içindeki payı 2008 yılında yapılan ‘emeklilik reformundan’ bu yana ciddi biçimde gerilemiştir. Emeklilerin ve hak sahiplerinin toplam nüfus içindeki payı ise yüzde 12,2’den 2022’de yüzde 16,3’e kadar yükselmiştir. Henüz verileri açıklanmamış olan 2023’te bu oranın yüzde 18 civarında olması öngörülmektedir. Emeklilerin toplam nüfus içindeki payı artarken emeklilerin milli gelir içindeki payı azalmaktadır. Normal şartlarda emekli aylıklarının GSYH içindeki payının en az nüfus içindeki pay artışı kadar artması gerekirdi. Bu bize emekli maaşlarının her geçen yıl eridiğini, enflasyona ezdirmedik/ezdirmeyeceğiz söylemlerinin kof siyasetten öteye bir anlam taşımadığını göstermektedir. Bunun sebeplerinden birisi de emekli aylıkları hesaplanırken, güncelleme katsayısında, GSYH artışının payının yüzde 100’den yüzde 30’a düşürülmesidir. Aylık Bağlama Oranları düşürülmüştür. Son zamanlarda emekli aylık artışları resmi enflasyonla sınırlandırılmış ve emekliye ekonomik büyümeden pay verilmemiştir. Ekonomi büyürken emekliler bundan pay alamamış, bilakis aldıkları pay küçülmüştür. Bir diğer ölçüt ise SGK’ye yapılan bütçe transferlerinin GSYH’ye oranıdır.

Emekli aylıkları konusunda iktidarın sıklıkla kullandığı önemli hususlardan birisi de kaynak olmadığı ve yapılacak bu artışların Hazine’ye yük getireceği iddiasıdır. SGK emekli aylıklarını iki kaynaktan ödenmektedir. İlki SGK’nin kendi gelirleridir. Bu gelirlerin önemli bir kısmı prim gelirlerinden oluşmaktadır. İkincisi ise devletin SGK’ye yaptığı, 2008’den bu yana, katkıdır. Bu katkı yasa gereği olduğu için SGK’nin açık verdiği anlamına gelmemektedir. Devlet sosyal devlet ilkesinin gereği olarak sosyal güvenliğin finansmanına katkı sunmaktadır. Ayrıca en düşük emekli aylığının tamamlanma işlemine olduğu gibi Hazine tarafından SGK’ye ek kaynak aktarılmaktadır. Bütün bunlar SGK’ye yapılan bütçe transferleri kalemini oluşturmaktadırlar. Türkiye’de son 10 yılda bütçeden sosyal güvenliğe ve sosyal hizmete ayrılan kaynaklar zaten düşmüş durumdadır. 2012 yılında bütçeden sosyal güvenlik ve sosyal yardımlara yapılan harcamanın gayri safi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 5’e yakındır. Bu 2021 yılında 4,6’ya, 2022 yılında 3,5’e kadar düşmüştür. Emekli aylıklarının tümünü Hazine, hükümet ödüyor gibi bir yanılgı söz konusudur. Oysa ki emekliler kendi aylıklarını kendileri ödemektedir. Kesilen primler geri ödenmektedir. Bu yetersiz geldiğinde emekli aylıklarını ve sosyal güvenlik harcamalarını desteklemek amacıyla hükümet bütçeden SGK’ye transferde bulunmaktadır. Bu oran 2021’de yüzde 3,5’a, 2022’de de yüzde 2,6’ya düşmüş durumdadır. Aşağıdaki tablo bize bu verileri sunmaktadır.

**Emekli Aylıklarının, SGK Bütçe Transferlerinin
ve Emeklilerin Oranı (2008-2022)**

Yıl	Emekli Aylıklarının GSYH'ye Oranı (%)	Emeklilerin Nüfusa Oranı (%)	Bütçe Transferinin GSYH'ye Oranı (%)
2008	5,9	12,2	3,5
2009	6,8	12,6	5,2
2010	6,8	12,9	4,7
2011	6,5	13,4	3,8
2012	6,7	13,7	3,7
2013	6,5	13,8	3,9
2014	6,5	14,1	3,8
2015	6,5	14,5	3,4
2016	7,0	14,7	4,1
2017	6,7	15,0	4,1
2018	6,5	15,4	4,0
2019	6,9	15,6	4,6
2020	6,8	15,9	4,9
2021	5,6	16,1	3,5
2022	4,5	16,3	2,6

Tabloya baktığımızda Sosyal Güvenlik Reformu'nun yapıldığı 2008 yılında SGK'ye yapılan bütçe transferlerinin GSYH'ye oranı yüzde 3,5 iken 2022 yılında bu oran yüzde 2,6'ya kadar gerilediği görülmektedir. 2020 yılında yüzde 4,9'a kadar yükselen bütçe transferleri özellikle son yıllarda emekli aylıklarının aşağıya doğru bastırılmasıyla hızla gerilemiştir.

İşte bu yüzden emeklilere yapılacak artışların bütçeye 'yük' olacağı veya 'kaynak yok' iddiası dayanaksızdır. Bütçe transferleri yüzde 5'in üzerine çıktığında bu nasıl mümkün olduysa şimdi de ek artışlar mümkündür. Sorun kaynak sorunu değil, tercih sorunudur. Mesele kaynakların kimlere aktarılacağı konusundaki ekonomi politik kararlardır. Bütçeden SGK'ye bugünkü oranın iki katı kadar kaynak aktarmanın önünde hiçbir yasal engel yoktur.

Gerek emekli aylıklarının GSYH içindeki payının düşmesi gerekse de SGK'ye yapılan bütçe transferinin gerilemesi bize aynı gerçeği göstermektedir.

Emekliler ekonominin büyümesinden pay alamamakta, ezilmektedir. Ekonomi büyürken emekliler yoksullaşmaktadır. Emeklilerin pay alamadığı bu büyümeden sermaye sınıfı en çok payı almaktadır.

Türkiye'nin esaslı ve emeklileri gözeten bir sosyal güvenlik düzenlemesini yeni baştan yapması gerekir. Kök aylık uygulaması ucube bir sistemdir. Bütün emeklileri yüksek bir maaşta eşitlemesi gerekirken aşağıya doğru eşitlemiştir. Bütün emekli aylıkları aşağıya doğru çekilmiştir. Nasıl ki asgari ücrette olduğu gibi bütün ücretler asgari ücrete çekilmişse emekli aylıkları da dibe doğru bastırılmıştır.

Bunun giderilmesi ve dengeli bir artış sağlanması için aylık bağlama oranlarından, güncelleme katsayısından başlamak üzere 2008 öncesi sosyal güvenlik sistemi normlarına ve kurallarına yeniden dönmek gerekir. Aksi halde bu sistemin devamlılığı çok mümkün olmayacaktır. Çok değil en fazla birkaç dönem sonra emekli aylıkları, neredeyse tamamı, dipte eşitlenecektir. Kaldı ki bu şimdiden gerçekleşmeye başlayan bir durumdur. Türkiye'de ortalama emekli aylığı Ekim 2023 itibarıyla 7 bin 200 liradır. SGK'nin bütün emeklilere verdiği emekli aylıkları emekli sayısına bölündüğünde kişi başına emekli aylığı ortalama 7 bin 200 liraya düşmüş durumdadır. Bu tutar 7 bin 500 liraya tamamlanmaktadır ancak ortalama emekli aylığı 7 bin 200 liradır. En düşük kök emekli aylığı ise 4-5 bin lira seviyesine düşmüş durumdadır. Bunun acilen değiştirilmesi gerekir. Sosyal güvenlik sisteminin yeni baştan ve emekliyi koruyacak şekilde yeniden düzenlenmesi zorunludur. En düşük emekli aylığının kök aylığı esas alınmadan 10 bin liraya tamamlanması kabul edilebilir değildir. Bu hem günümüzde anlamsız ve değersiz hale gelmiş bu rakamla emeklileri insan onuruna yaraşır bir yaşamdan mahrum etmek anlamına gelmektedir hem de ileride olabilecek olası artışlarda emeklilerin artıştan daha az faydalanmasına sebep olacaktır. Sermaye ve dolar garantili sözleşme ödemeleri söz konusu olduğunda kaynak bulmakta zorlanmayan iktidar mevzu emekçi ve emekliler olunca kaynak bahanesini

sunmakta sakınca görmemektedir. Asıl olan kaynak değil, tercihtir. Ve bütün tercihlerde olduğu gibi bu tercih de politiktir. İktidarın kimin safında yer aldığını ve kimi temsil ettiğini net bir biçimde ortaya koymaktadır.

Emekliler 2000’li yılların başından itibaren hak kayıplarını yaşamaya devam etmektedirler. Bu mağduriyetlerin temel kaynağı ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’dur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı yasa ile emekliliğe erişim hakkı zorlaşmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş, emekli aylığı elde etme koşulları değişmiş ve emekli aylıkları düşmeye başlamıştır. Çalışan ve iş arayan emekli sayısı 2003 yılında 1,5 milyonken 2017 yılı verilerine göre 4 milyonu aşmıştır. Günümüzde yaşanan ekonomik krizin ve emekli maaşlarının açlık sınırının dahi altında olması dolayısıyla bu sayının çok daha vahim boyutlara ulaştığı hesaplanmaktadır.

Emeklilik hem çalışmaya bağlı bir hak hem de çalışma hakkının devamı niteliğindedir. Tam da bu sebeple emeklilerin sorunları çalışma hayatı ve sorunlarının önemli bir parçasıdır. Ömürlerinin en verimli zamanlarını çalışarak geçirmiş olan yurttaşların emekliliklerini huzur ve refah içinde geçirmeleri sağlamak ülkeyi yönetenlerin en temel yükümlülüklerindendir. Ancak günümüzde emeklilerin büyük bir kısmı asgari ücretin dahi çok altında bir ücretle, açlık sınırının da altında, zorlu yaşam koşullarında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Emekli maaşlarına yapılan kısmi zamlar yüksek enflasyon ve derinleşen ekonomik kriz karşısında anlamsız hâle gelmiştir.

Komisyon aşamasında emeklileri lehine bir düzenleme yapılması için verdiğimiz önergemizde olduğu gibi, emeklilerin en düşük emekli maaşları sendikalar tarafından aylık olarak açıklanan yoksulluk sınırının daha yüksek olanın en az yarısına denk gelecek şekilde senede iki defa arttırılmalıdır. Aksi hâlde emekliler ihtiyaçları yok sayılarak adeta ölüme terk edilmiş olacaklardır. Bu sebeplerle madde düzenlemesi oldukça yetersizdir.

Madde 6: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’na eklenen “Geçici Madde 101” ile işverenin bundan nasıl yararlanacağı, işbu maddenin hangi koşullarda uygulanıp uygulanmayacağı sıralanırken 2016 yılından bu yana uygulanan asgari ücret desteği 2024 yılında aylık 500 liradan 700 liraya yükseltmek istenmektedir.

İşsizlik Sigortası Fonu, işsizlik durumunda bir güvence olması gerekirken işsizlerin büyük çoğunluğunun yararlandırılmadığı, buna karşı işverenin lehine işletildiği, işsizler dışında birçok alanda harcanan bir fona dönüştürülmüştür. Bu süreçte işsizlerin hakkı olan on milyarlarca liralık fon denetimsiz bir şekilde farklı alanlara harcanırken ‘kaynakların daha etkin kullanılması’ adı altında kamu bankalarına aktarılması başta olmak üzere ekonomik krizi örtmek amacıyla farklı amaçlarla da kullanılmıştır. Bu sebeple söz konusu fon reel anlamda zarara uğratılmış, fondan yararlanan işsiz sayısı, toplam işsiz sayısının çok altında kalmıştır.

Bu yasa teklifinin genel gerekçesinde “işverenlerin işgücü maliyetlerini düşürmek” temel amaç olarak vurgulanmıştır. Bununla işçilerin çıkarlarının temel alındığı bir düzenlemenin olmadığı açıkça vurgulanmıştır. Ancak Plan ve Bütçe Komisyonu’nda AKP’li üyelerce esas amacın “tüm işyerlerinin tüm çalışanları için destekten faydalanma” olmadığı, kazanç bildiriminde bulunan küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesinin amaçlandığı, bununla asgari ücret artışından dolayı işten çıkarmaların önüne geçileceği iddia edilmiştir. Ancak sağlanan cüzi miktardaki asgari ücret desteğinin bu iddiayı boşa düşürdüğü ortadadır.

İşsizlik Sigortası Fonu’nun serencamına bakıldığında söz konusu fondan esas itibariyle işverenin yararlandığı görülmektedir. İşverene teşvik ve destek ödemeleri 2023 yılında ciddi bir artışla 40 milyar civarında olurken işsiz kalan yurttaşlara ödenen tutar toplamda 21 milyar 673 milyon lira olmuştur. Aynı şekilde İşsizlik Sigortası Fonu’ndan yararlanan işsiz sayısına bakıldığında, istenen koşulların ağır olduğu da anlaşılmaktadır. Söz konusu maddenin

uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun görüşleri alınarak belirlendiği bir zeminde işçinin yararı ve çıkarının gözetilmediği aşikardır. 2023 yılı baz alındığında, işsizlik ödeneği için başvuran 1 milyon 483 bin kişiden sadece 673 bin işsize maaş bağlanması, fonun işsiz lehine çalışmadığını göstermektedir. Çünkü usul ve esaslar, işsiz fonu üzerinden yararlanmaması üzerine birçok koşula bağlanmıştır. Bir çalışanın işsizlik maaşından yararlanabilmesi 'kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalması' gibi tartışmalı birçok gerekçeye bağlanmıştır.

'İşsizlik için sigorta' olma işlevi, 2008 yılında ortadan kaldırılırken AKP iktidarının istediği zaman farklı amaçlarla kullanabildiği bir fon, emekçinin alın teri üzerinden yaratılmıştır. Bu sebeple devlet kurumları ve sermaye sahipleri, fonun asıl kullanıcıları olagelmışlerdir. Buna karşın işçiler, çalışma hayatları boyunca bordrolarından yapılan kesintilerle oluşan bir kaynaktan ihtiyaç duydukları zamanda veya emekli oldukları sırada kolay bir şekilde yararlanamamaktadırlar. Dolayısıyla bu yasa teklifine eklenen madde, işçinin ve emekçinin koşullarında ve kazançlarında bir değişim/iyileşme yaratmayacaktır. Çünkü fonun maliyeti işçinin sırtından karşılanmaya devam edilirken fonun şeffaf ve denetlenebilir kullanılmasına ilişkin bir gelişme de söz konusu değildir.

Madde 9: 6331 Sayılı Kanun'un 24. maddesinin 2. fıkrasının kaldırılması suretiyle torba yasa ile aynı maddeden sonra gelmek üzere 3 fıkradan ibaret 24/A maddesi eklenmiştir. Bu madde ile Bakanlığın kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında kaldırılan maddenin yetkileri yanında bu yetkiyi yerine getirirken ne şekilde ve hangi uzman personeller yardımcılığıyla yerine getirileceği detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca bu kapsamda görev yapan personelin istemesi halinde kolluk kuvvetlerinden destek isteyebileceği eklenmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliği kurumunun çalışanları teftiş yapmaya yetkili olamayacağı yönündeki idari yargı kararları sonrasında mevcut düzenleme yapılmıştır. Teftiş ve denetim sürecine ilişkin yapılan bu düzenlemenin sorunların çözümünde ne kadar etkili olacağı tartışmalıdır. Yapılan düzenleme ile denetimin içeriğinin netleştirilmesi olumlu olsa da 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 38’inci maddesi bir kez daha ertelenmiştir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği açısından açık bir risk oluşturan, iş cinayetlerine ve iş kazalarına davetiye çıkaran bu erteleme ile birlikte, 50’nin altında az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri ile kamu işyerlerinde iş güvenliği uzmanı ve hekimi bulundurma zorunluluğu 2025’e uzatılmıştır.

Türkiye’de iş güvenliği uzmanları işverenden ve OSGB’den bağımsız olarak çalışmamaktadır. Bu da karar alma süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Pek çok iş cinayetinde sorumluluk iş güvenliği uzmanına yıkılarak patronlar asli sorumluluktan ve yargılama süreçlerinden kurtulmaktadır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin piyasalaştırılması, yaşanan sorunların en temel kaynağıdır. İşyerlerine verilecek işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri bir kamu hizmeti olarak ele alınmalıdır. İşyerlerindeki denetim süreçlerinde işçi ve işyeri sendika temsilcilerine doğrudan katılım imkânı verilmelidir.

Madde 10: 6331 Sayılı Kanun’un 24. maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırıldığı için 26’ncı maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “24 üncü maddesinin ikinci” ibaresi “24/A maddesinin birinci” şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 11: Yürürlük maddesidir

Madde 12: Yürütme maddesidir.

Gülcan Kaçmaz Sayyigit
Van

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

Heval Bozdağ
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

15/01/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen 2/1918 esas numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte 10 madde olarak görüşülmüştür. 18/01/2024 tarihinde yapılan Komisyon görüşmeleri sonucunda eklenen 2 maddeyle toplamda 12 madde olarak Komisyonunda kabul edilmiştir. Teklifte;

- 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu
- 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Alanında Bazı Mali Hükümler Hakkında Kanun
- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

olmak üzere 4 farklı kanunda değişiklik yapılmaktadır.

Kanun Teklifi ile;

- Kısa çalışma ödeneğine hak kazanılabilmesi için gerekli şartlar değiştirilmekte,
- 2011 yılından bu yana ilave istihdama yönelik teşvik sağlayan uygulamanın süresi 2025 sonuna kadar uzatılmakta,
- En düşük emekli maaşı 7.500 TL'den 10.000 TL'ye yükseltilmekte,
- İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanan ve işverenlere sağlanan asgari ücret desteği 500 TL'den 700 TL'ye yükseltilmekte; bu tutar işverenlerin SGK'ye ödedikleri primlerden mahsup edilmesi sağlanmakta,
- SSK VE BAĞKUR emekli maaşlarına uygulanacak %37,57 'lik oran %42,57'ye yükseltilmekte,
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iş sağlığı ve güvenliği konularında inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumlulukları düzenlenmektedir.

Usul Üzerine Değerlendirme

Torba kanun yöntemiyle hazırlanan teklifte; kısa çalışma ödeneği, istihdam teşviki, iş sağlığı ve güvenliği ile emekli maaşları konularında düzenleme yapılmaktadır. Bu nedenle TBMM Başkanlığı tarafından teklifin esas komisyonu Plan ve Bütçe, tali komisyonu ise Sağlık,

Aile, Çalışma ve Sosyal İşler olarak belirlenmiştir. Nitekim teklif çalışma ve sosyal işlerle ilgili düzenlemeler içermektedir. Ancak ne yazık ki teklif yalnızca esas komisyonda görüşülmüştür. TBMM’nin kaliteli yasa yapma süreci AK Parti iktidarları tarafından baltalanmakta, uzmanlık gerektiren işlerin bu amaçla kurulmuş olan komisyonlardan görüşülmesinden imtina edilmektedir. Milli iradenin temsilcileri olarak seçilmiş olan milletvekillerinin ilgili komisyonlarda vatandaşlarımızın taleplerini dile getirmeleri bu yolla kısıtlanmaya çalışılmaktadır.

Sunulan hemen her kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmekte, tali komisyon olarak göstermelik belirlenen diğer ihtisas komisyonlarında hiçbir görüşme yapılmamaktadır. Bütçeyi ilgilendiren ve konusu para olan kanun tekliflerinin Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi olağandır. Ancak bu düzenlemeler farklı pek çok uzmanlık konularını da barındırdıkları için diğer ihtisas komisyonlarının da doğrudan görev alanlarına girmektedir. Örneğin teklifte yer alan iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki düzenlemeler şüphesiz uzmanlık gerektiren konulardır. Zira teklif sahibi dahi uzmanlık gerektiren bunun gibi bazı maddeleri komisyona izah etmekte zorlanmıştır. Bu durum göstermiştir ki tali komisyonların görev alanına giren konular ilgili komisyonlarda görüşülmelidir.

Hukuk kurallarının belirli, istikrarlı ve öngörülebilir olması hukuki güvenlik ilkesinin şartıdır. Vatandaşların kamuya güven duymalarını sağlayan bu ilke AK Parti iktidarlarınca yok sayılmıştır. İktidar torba kanun yöntemiyle yasama sürecini zedelemiş, komisyonların verimsiz çalıştırılması ile özensiz yapılmış ve sık sık değişikliğe ihtiyaç duyan kanunların yürürlüğe girmesine neden olmuştur. Bu nedenle iktidarın aceleyle kanun yapma hevesi neticede yasmanın iş yükünü artırmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile yürütmenin Meclis’e kanun tasarısı sunma yetkisi sonlandırılmış ve kanun tekliflerinin yalnızca milletvekilleri tarafından hazırlanabilmesi sağlanmıştır. Ucube sistemin bu özelliği güçler ayrılığı olarak pazarlanmış olsa da uygulamada kanun teklifi sahiplerini pasif hale getirmiştir. Örneğin Cumhurbaşkanı tarafından emekli maaşı zammı oranı açıklanmış ve sonrasında bu husus bu kanun teklifine yeni madde olarak sonradan komisyonda eklenmiştir. Bir başka deyişle emekli maaşına yapılan bu zam oranına teklif veya önerge sahipleri değil cumhurbaşkanı karar vermiştir. Teklif sahibi milletvekilleri ise yalnızca imza atmıştır. Yürütmenin ihtiyaç duyduğu düzenlemeleri anayasal olarak kanun teklifi sunma yetkisi sahibi olan parlamenterlere iletmesi doğaldır. Ancak kanuni düzenleme ile belirlenecek

bir zam oranının cumhurbaşkanı tarafından belirlenerek parlamento üyelerine emrivaki edilmesi kabul edilebilir bir durum değildir.

Teklifte yer alan emekli maaşı zammı oranı yetersiz kalmıştır. Emeklilerimizin bu ücretle geçinebilmeleri mümkün değildir. Ancak bu oran üzerinde iktidarın komisyon üyeleri ile uzlaşılması ihtimali Cumhurbaşkanı tarafından daha önce açıklanan bir rakam olması nedeniyle imkânsız hale gelmiştir. Parlamentonun uzlaşma ortamını yok eden ve vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına karşılık vermek adına üzerinde uzlaşma gerektiren bu gibi konuları “oldu bitti”ye getiren bu uygulama, emekli maaşı zammındaki artışın yalnızca yüzde 5’te kalmasına neden olmuştur ki bu oran oldukça yetersizdir.

Kanunlar; demokrasi bilinciyle, diğer siyasi partiler ve STK’larla istişare edilerek, kapsayıcı, sürdürülebilir ve kalıcı biçimde düzenlenmelidir. Vatandaşlarımızın sorunlarının yegâne çözüm mercii yüce Meclisimizdir. Bu nedenle vatandaşlarımızın talepleri üzerinde ciddiyetle tartışılmalı ve yasama fonksiyonu kanun çıkarma sorumluluğuna yakışır biçimde işletilmelidir.

Teklifin Maddeleri Üzerinde Değerlendirme

Madde 5 – Madde 7

Maddeler ile en düşük emekli maaşı 7 bin 500 Türk lirasından 10 bin Türk lirasına yükseltilmiş ve SSK VE BAĞ-KUR emekli maaşlarına uygulanacak %37,57’lik oran %5 ilave artışla %42,57’ye yükseltilmektedir.

Öncelikle emeklilerimizin yaşam koşulları, maaş şartları ve karşılaştıkları sorunların geldiği nokta endişe verici durumu açıkça gözler önüne sermektedir. Emeklilerimiz, yıllarca süren çalışma hayatlarının ardından hak ettikleri saygıyı ve güvenceyi görmekte zorlanmakta ve maddi sıkıntılarla, sağlık hizmetlerine erişimde zorluklarla, işgücüne katılımda ayrımcılıklarla ve sosyal hayata adaptasyonda çeşitli engellerle karşı karşıya bırakılmaktadırlar. Bu bağlamda, hayatları boyunca çalışan ve emeklilik dönemlerinde daha rahat maddi koşulları hak eden emeklilerimizin geçim sıkıntılarına dair çözüm odaklı adımlar atılması kaçınılmaz bir sorumluluktur.

İlk olarak yaşlılık döneminde sağlık, barınma, gıda ve temel ihtiyaçların karşılanabilmesi için daha düşük bir yaşam standardına razı olmak zorunda bırakılan emeklilerimize yönelik

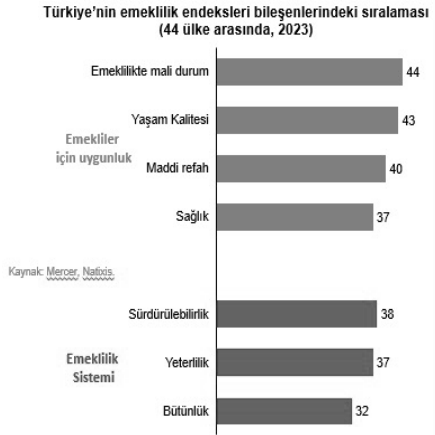
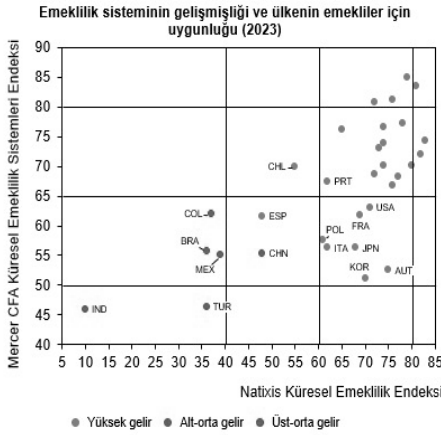
mevcut koşulların iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, emeklilerin maaşlarının artırılması, sosyal güvencelerinin güçlendirilmesi ve yaşam standartlarının yükseltilmesi adına acil önlemler alınmasını gerekmektedir. Ancak iktidar tarafından emeklilik maaşlarının genellikle düşük seviyede olduğu, emeklilik dönemindeki ekonomik zorlukları göz ardı ettiği ve emekliler arasında adaletsizlik yarattığı eleştirileri dikkate alınmamaktadır. Bu eleştirilerin dikkate alınmaması da ülkemiz nüfusunun büyük bir kesiminin hak etmediği koşullarda yaşamaya mahkûm edilmesine sebep olmaktadır.

Veriler göstermektedir ki; ülkemiz nüfusunun yaklaşık yüzde 18’ini emekliler ile hak sahibi olup emekli aylığı alanlar oluşturmaktadır. Toplamda 15,5 milyon vatandaşımız emekli aylığı almakta ve yapılan bu düzenleme ile 15,5 milyon emekliden yaklaşık 10 milyonu ise en düşük emekli aylığı olarak belirlenen 10 bin Türk lirası gelire sahip olacaktır. Ve bu düzenleme ile ortalama emekli aylığının ise 11 bin Türk lirası arasında olacağı tahmin edilmektedir. Son açıklanan verilere göre ülkemizde açlık sınırı 14 bin 431 Türk lirası, yoksulluk sınırı ise 47 bin Türk lirasına yükselmiştir. Emeklilerimizin büyük bir bölümü açlık sınırının altında yaşamak zorunda bırakılan bir emeklilik politikasına mecbur bırakılmıştır.

Emeklilerimizin günümüz ekonomik koşullarında geçimlerini sağlamak bir yana, sağlıklı ve yeterli beslenebilecekleri, sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir gelire sahip olmadıkları bilinmektedir. Emeklilerimiz AK Parti iktidara geldiği günden bugüne kadar sürekli olarak hak kayıpları yaşamıştır. AK Partinin iktidara geldiği dönemde asgari ücretin üzerinde seyreden en düşük emekli maaşının bugün asgari ücretin çok altında kaldığı görülmektedir.

Gelinen noktada; 2002 yılında en düşük emekli aylığı 216 Türk lirası olup yine o yıl 163,5 Türk lirası olan asgari ücretin 1,32 katı iken bugün 10 bin Türk lirasına çıkarılan en düşük emekli maaşı asgari ücretin 0,58 katına eşittir. Sadece asgari ücrete kıyasla bile en düşük emekli maaşının yarı yarıya eridiği görülmektedir. Bu durum AK Parti iktidarının 21 yılda emeklinin cebine giren paranın yarısına el koyduğunun açık bir göstergesidir. Emeklilerin 2002 yılındaki durumu korunmuş olsa, bugün en düşük emekli aylığının 22 bin 440 Türk lirası olacağı hesaplanmaktadır. Ancak AK Parti hükümetleri ekonomik tercihlerini emekliyi görmezden gelerek kullanmış ve böylece emeklilerin satın alma güçlerini yarıya indirerek geçinemedikleri bir noktaya sürüklemiştir.

Diğer bir sorunda emeklilerimiz arasında bile eşitsizliğin inşa edildiği bir sosyal güvenlik sistemi politikasının kabul görmüş olmasıdır. Emekli aylıkları siyasi irade tarafından bir lütuf gibi görünse de emekli vatandaşlarımız çalışma hayatları boyunca prim ödemelerini yapmış ve bu aylıkları hak etmişlerdir. Fakat AK Partinin sosyal güvenlik sistemi üzerinde yarattığı tahribat sonucu yüksek prim ödeyenler ile düşük prim ödeyenler en düşük emekli aylığında birleştirilmiş ve büyük hak kayıpları oluşmuştur. Yüksek prim ödeyerek refah içerisinde bir emeklilik dönemi geçirmeyi hayal eden vatandaşlarımız temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz hale getirilmiştir.

Yukarıda ülkemizin emeklilik sisteminin gelişmişliği ve ülkenin emekliler için uygunluğunu gösterir tabloda mevcut durum net bir şekilde görülmektedir. Ülkemiz yüksek gelir grubu ülkelerden oldukça uzak alt- orta gelir grubu ülkelere ise yakın bir konumda yer almaktadır. Ülkemiz emeklilik endekslerinin bileşenlerindeki sıralaması incelendiğinde 44 ülke içerisinde “emeklilikte mali durum” başlığında 44’üncü, “yaşam kalitesi” başlığında 43’üncü, “maddi refah” başlığında 40’ıncı, “sağlık” başlığında 37’nci olduğu görülecektir. Sistemin sürdürülebilirliği açısından bakıldığında ise 38’inci sırada yer almaktadır.

İktidar temsilcilerinin söz konusu bu torba kanun teklifini iddia ettikleri gibi vatandaşın ekonomik kaygılarını azaltan bir yaklaşımla hazırlamadıkları açıkça ortadadır. Bu teklif emekli vatandaşlarımızın ekonomik kaygılarını azaltmaktan çok derinleştirmektedir.

Sonuç olarak; emeklilerimize yönelik yapılan düzenleme günün ekonomik koşullarına uygun olmamakla birlikte emeklilerimizin geçim sıkıntısına çare olamamıştır. İYİ Parti olarak emeklilerimizin açlığa terk edilmesini, giderek yoksullaşan maddi şartlara mahkûm edilmesini kabul etmiyoruz.

Madde 6

Madde ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa geçici madde eklenerek, madde metninde belirtilen işverenlere, finansmanı İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacak şekilde, ödeyecekleri sigorta priminden mahsup edilerek günlük 23,33 TL, aylık 700 Türk Lirası asgari ücret desteği sağlanması amaçlanmaktadır.

İşverenlerimizin desteklenmesini önemli ve yerinde bulmakla Birlikte İşsizlik Sigortası Fonundaki birikimin işverene destek amaçlı kullanılması yolunun tercih edilmesi uygun değildir. Bu ödemelerin İşsizlik Sigortası Fonundan değil Merkezi Yönetim Bütçesinden karşılanması gerekmektedir. İşsizlik Sigortası Fonu, istihdama destek olunması amacıyla işini kaybeden sigortalıların, işsiz kaldıkları dönemin belirli bir bölümünde geçinebilmeleri için AK Parti iktidara gelmeden önce kurulmuştur. Ancak iktidarın tercih etmekte olduğu politikalar sonucunda bu fon işçiler için kullanılan bir kaynak olmaktan ziyade işvereni destekleme fonuna dönüştürülmüştür. Bu desteğin Hazine tarafından karşılanması daha doğru bir yöntem olacaktır.

Ayrıca asgari ücret 2024 yılı için %49 artarak 17.002 TL olarak belirlenmiştir. Fakat asgari ücret desteği ise %40 oranda artırılmaktadır. Böylece işverenlerin aleyhine bir durum gelişmektedir. 2024 yılı için Hükümetin beklentisi önceki yıllara göre çok kısıtlı bir büyüme oranı olup bu oranın dahi tutturulamayacağı, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin sorun yaşayacağı tahmin edilmektedir. İstihdam piyasalarının da bu durumdan etkilenecek olması, istihdamın özellikle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Belirlenen asgari ücretin 2024 yılının tamamı için geçerli olması ise ücretli çalışanlarımızın neredeyse yarısını oluşturan vatandaşlarımızın yılın ikinci yarısında derin bir yoksulluk yaşamasına neden olacaktır. Bu nedenle İYİ Parti olarak önerimiz, enflasyonun yüksek seyredeceği tahmin edilen 2024 yılının ikinci yarısı için ilk altı ayda meydana gelen enflasyon dikkate alınarak asgari ücretin yeniden belirlenmesidir.

Sonuç itibarıyla;

Teklifin bazı maddeleri toplumun beklentisi olarak tarafımızca olumlu görülüp desteklenmekle birlikte yukarıda detaylarıyla anlatılan gerekçeler sebebiyle bazı düzenlemelerin vatandaşlarımız için olumsuzluklar yaratacağı ortadadır. Teklif emeklilerimiz özelinde adaletsizliği, eşitsizliği ve yoksulluğu derinleştirecek düzenlemeleri uhdesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla 2/1918 esas numaralı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini yetersiz bulmaktayız. Bahse konu teklife ilişkin çekincelerimizi bu şerh aracılığıyla kamuoyunun dikkatine sunarız.

Mehmet Mustafa Gürban
Gaziantep

MUHALEFET ŞERHİ

2/1918 Sayılı kanun teklifi yine birçok kanunda değişiklik öngören bir torba yasa niteliğinde olup, çalışma yaşamını doğrudan ilgilendiren düzenlemeler içermektedir. Torba yasa tekliflerinin yasama faaliyetlerinin kalitesine verdiği zarar ortada olup, bu uygulamalardan bir an önce vazgeçilmesi gerektiğinin altını bir kez daha çiziyoruz.

Öncelikle daha çok sayıda sigortalının kısa çalışma ödeneğinden faydalanması hususunda yapılan düzenlemeyle (Md. 1), 2011 yılından beri uygulanan gençlere, kadınlara ve mesleki yeterlilik belgesine sahip olanlara yönelik istihdam teşvik uygulamasının uzatılmasını (Md.2), asgari ücret desteğinin 500 TL’den 700 TL’ye çıkarılmasını (Md.6) olumlu olarak değerlendiriyoruz.

Madde 1’de sadece kısa çalışma ödeneğinde sağlanan iyileştirmenin, işsizlik ödeneğinde de yapılması adil bir kamu yönetiminin gereğidir. Dolayısıyla bu madde sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak yeniden düzenlenmelidir.

Madde 2’de sorunlu olarak gördüğümüz alan, teşvik uygulamasının 2025 yılı sonuna kadar uzatılması değil, Cumhurbaşkanımıza 1 yıl daha bu teşvik uygulamasını uzatma yetkisi verilmesidir. İşsizlik Sigorta Fonundan karşılanması öngörülen bu teşviklerin uzatılması ancak kanunla yapılabilir. Dolayısıyla burada yasamanın yetkisi, yürütmeye devredilmemeli, süre uzatımı kanunla yapılmalıdır.

Türkiye’de kısa çalışma ödeneği ve kısa çalışma uygulaması, 2003 yılında 4857 sayılı İş Kanunu’nun 65. maddesiyle hukuk sistemine girmiştir. Daha sonra, 2008 yılındaki ortaya çıkan problemler nedeniyle işverenlerin talebiyle İş Kanunu

kapsamından çıkarılarak 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamına alınmıştır. Bu sistemin çıkış amacı özellikle ekonomik kriz ve daralma dönemlerinde işsizliği azaltmak amacıyla uygulanan bir işgücü piyasası politikası olarak değerlendirilmektedir.

Kısa çalışma ödeneği, ekonomik krizler sırasında işveren ve çalışanlara mevzuatta belirtilen şartlar altında destek sağlamayı amaçlar. Bu dönemlerde, ödenekten yararlananların sayısı artış göstermiştir. 2009 ve 2019 yıllarındaki kriz ve pandemi dönemlerinde Türkiye'de kısa çalışma ödeneğinden yararlananların sayısı en yüksek seviyelere ulaşmıştır.

Kısa çalışma ödeneğinin işçi, işveren ve ekonomik göstergeler açısından incelendiğinde, özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, işsizlik oranlarını azaltmada önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Çalışanlar işsizlik sigortası fonundan maaşlarından daha düşük tutarda brüt ücretlerinin %60'ı oranında destek alırlar.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun kaynaklarından yararlanılmasının uygunluğu, fonun gelir ve giderlerinin dikkatli incelenmesine bağlıdır. Kısa çalışma ödeneği, İşsizlik Sigortası Fonu'nun gider kalemlerinden biridir ve bu fonun gelir-gider dengesi, ödenekten yararlanma koşulları ve süreci üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Fonun mali sürdürülebilirliği, kısa çalışma ödeneğinin etkin ve adil bir şekilde kullanılmasını sağlamak için kritik bir faktördür.

Ödeneğin uzun süreli olarak esas amacı dışındaki kullanımı İşsizlik Sigortası Fonu üzerindeki baskı unsuru olacak ve potansiyel sürdürülebilirlik sorunlarını getirecektir. Ayrıca ödeneğin esas amacı dışındaki her uygulama ve şartları ile ilgili karmaşıklıklar ve muhtemel suiistimaller nedeniyle uzak durulması gereken hususlardır.

İşsizlik ödeneğinin işveren teşviklerine oranı son beş yılda değişkenlik göstermiş, 2018 yılında bu oran %46 iken, 2021'de %22'ye kadar düşmüştür. 2022'nin Ocak-Kasım döneminde ise bu oran %33 seviyesinde kalmıştır. İşverenler, 2018-2022

döneminde İşsizlik Sigortası Fonu'na 70,6 milyar TL katkı yaparken fondan 111,8 milyar TL teşvik almışlar, bu da her 100 TL'lik katkı için 158 TL teşvik alındığını göstermektedir.

2023 yılında İşsizlik Sigortası Fonu'na işverenlerin yaptığı katkılar ve işverenlere sağlanan teşvikler dikkat çekici düzeylerde gerçekleşmiştir. 2023 yılında İşsizlik Sigortası Fonu'ndan işverenlere yapılan teşvik ve destek ödemeleri 39,9 milyar liraya ulaşmıştır. Bu, geçen yıl aynı dönemde işsizlere yapılan toplam ödemenin 1,4 katı bir miktara tekabül etmektedir. Bu dönemde işsizlik ödeneği için yapılan ödemelerin toplamı ise 21 milyar 673 milyon TL olmuştur.

Fonun toplam varlığı Aralık 2023 itibarıyla 196,95 milyar lira olarak belirlenmiştir. Fon, gelirlerin büyük bir kısmını işçi ve işveren primlerinden, devlet katkılarından, faiz gelirlerinden ve diğer kalemlerden sağlamaktadır. İŞKUR verilerine göre Mart 2002 tarihinden 31.12.2023 tarihine kadar işsizlik ödeneğine 19.088.777 kişi başvurmuş, 10.417.560 kişi ödenek almaya hak kazanmıştır. Bu kapsamda hak eden kişilere toplam 69.502.472.570 TL ödeme yapılmıştır. TÜİK verilerine göre Kasım 2023'te işsiz sayımız 3 milyon 116 bin kişidir. İŞKUR tarafından işsizlik ödeneği alan kişi sayısı 2023 Kasım dönemi için önceki dönemden ödemesi devam edenlerle birlikte 370.193 kişidir.

Bu veriler, İşsizlik Sigortası Fonu'nun işverenlere sağladığı teşvik ve desteklerin miktarının, işsizlere yapılan ödemelerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Fonun işverenlere yönelik teşviklerinin boyutları, işsizlikle mücadele ve istihdamın desteklenmesi açısından önemli bir rol oynuyor olabilir ancak bu durum aynı zamanda fonun işsizlere yönelik amacının gözden geçirilmesi gerektiğini de göstermektedir.

Türkiye'de işsizlerin maalesef büyük kısmı işsizlik maaşı alamamaktadır. Eğer amacı dışındaki kaynaklara aktarımlar yapılmazsa fonun sürekli fazla vereceği göz önüne alınarak işsizlik maaşı alabilmek için gerekli şartların esnetilmesi gerekmektedir; bu şartlar arasında işsizlik sigortası primi ödeme süresi ve hizmet akdi süreleri bulunmaktadır.

Bu açılardan söz konusu düzenlemelerin yeterli olmadığını işsizlerimize kendilerine uygun iş buluncaya kadar daha yüksek gelir seviyesini garanti edecek ve daha esnek yararlanma koşullarını içerecek düzenlemelerin yapılmasını gerektiğini ifade ediyoruz.

Kanun Teklifinin 5. Maddesi ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun ek 19. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “7.500” ibaresi “10.000” şeklinde değiştirilmiştir. Bunun anlamı SSK ve Bağkur emeklilerimizin en düşük aylığı 10.000 TL’ye çıkarılmış olmasıdır. %33’lük bir artış elbette olumludur, ancak çok ama çok yetersizdir ve malesef işçi emeklileri adaletsiz bir uygulamayla karşı karşıya kalmışlardır.

Şöyle ki, öncelikle memur emeklilerine %49.3 zam yapılırken, SSK ve Bağkur emeklilerine %37.56 zam yapılması, yoğun tepkiler üzerine ise adeta bir ulufe gibi ilave %5 daha işçi emeklilerine zam verilmesi büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır.

TÜİK’in bile 2023 yıl sonu enflasyonu %65’e dayanmışken emeklilerimize reva görülen maaş zammı artışları çok yetersiz kalmıştır. 2024 yılı Emekliler Yılı olacaksa emeklilerle ilgili daha hakkaniyetli bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Açlık sınırının 14 bin TL, asgari ücretin 17 bin 2 TL olduğu bir ülkede en düşük emekli maaşını 10 bin TL olarak belirlemek, Millet’in Meclisi’ne yakışmaz. 600 Milletvekilinin ortak imzasıyla en düşük emekli maaşının en azından asgari ücret düzeyine çıkartılması TBMM’nin emeklilerimize karşı sorumluluğudur. Bu noktadan hareketle Md. 5 aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmelidir:

Madde 5: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun ek 19. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “7.500” ibaresi en az asgari ücret” şeklinde değiştirilmiştir.

Yine emeklilerimizle ilgili olarak bu kanun teklifine bir madde eklenerek Ramazan ve Kurban Bayramlarında en az bir asgari ücret ikramiyenin verilmesi düzenlemesi yapılmalıdır.

Kanun teklifi Md.6 değiştirilerek, geçinemeyen ve çalışmak zorunda kalan emeklilerimiz de asgari ücret desteği kapsamına alınmalıdır.

Geçen 20 yıl içerisinde asgari ücretin gerisine düşen emekli maaşları bu vb uygulamalarla bir nebze iyileştirilmiş olacaktır.

Kanun teklifinde en dikkat çeken husus işsizliğin can yakıcılığı ortadayken ve İşsizlik Sigorta Fonu’nda sırf bu amaçla 200 milyara yaklaşan bir kaynak oluşmuşken işsizlik ödeneği konusunda bir düzenlemenin olmayışıdır. Kısa çalışma ödeneğinde yapılan iyileştirmenin, mutlaka işsiz insanlarımızı da dikkate alarak genişletilmesi gerekmektedir.

Bu hususta Plan ve Bütçe Komisyonu’nda verdiğimiz 2 önerge teklifimizi şerhimize ilave ediyor ve iktidardan bir an önce bu adımları atmasını temenni ediyoruz:

Bu bağlamda 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’nun 50. maddesinde yer alan işsizlik sigortasından yararlanma şartlarında yer alan ‘son 120 gün’ şartının 60 güne düşürülmesini; son üç yılda 600, 900 ve 1080 olarak belirtilen gün şartlarının sırasıyla 450, 675 ve 810 olarak değiştirilmesini ve böylelikle işsizlik ödeneğinden yararlanma şartlarının iyileştirilmesini teklif ediyoruz. Ayrıca kısa çalışma ödeneğinin günlük ortalama brüt ücretin %75’i, işsizlik ödeneğinin günlük ortalama brüt kazancının %60’ı olarak revize edilerek çalışanlara verilen desteğin artırılmasını teklif ediyoruz. Ayrıca 4447 sayılı kanuna ek bir madde getirilerek çalışanların çalışma hayatı boyunca yararlanmadığı kısmına tekabül eden işsizlik sigortası fonuna katkısının güncel tutarının beşte birinin emekliliği halinde ikramiye olarak kendisine ödenmesini teklif ediyoruz. Böylelikle hem çalışmak zorunda kalan emeklilerimizin sayısında azalma hem de genç işsizlere ilave istihdam yaratılmasına yönelik katkı sunulacağını düşünüyoruz.

Selim Temurci

İstanbul

ADİYAMAN MİLLETVEKİLİ RESUL KURT VE
ANKARA MİLLETVEKİLİ ZEYNEP YILDIZ İLE
46 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bölgesel kriz” ibaresinden sonra gelmek üzere “, genel salgın” ibaresi eklenmiş, üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş, dördüncü fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve yedinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Sigortalının kısa çalışma ödeneğine hak kazanabilmesi için, kısa çalışma başlama tarihinden önceki son 120 gün hizmet akdine tabi olması ve son üç yılda en az 450 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması gerekir.”

“Kısa çalışma ödeneği, her ayın beşinde aylık olarak sigortalının kendisine ödenir. Ödeme tarihini öne çekmeye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yetkilidir. Kısa çalışma ödeneği, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz, nafaka borçları dışında onda birinden fazlası haczedilemez veya başkasına devir ve temlik edilemez.”

“Kısa çalışma ödeneği olarak ödenen süreler, kısa çalışma başlama tarihinden itibaren 3 yıl içerisindeki hizmet akdi fesihlerine istinaden yapılacak işsizlik ödeneği ödemelerine ilişkin hak sahipliği sürelerinden düşülür.”

“Sigortalının kusurundan kaynaklanan fazla ödemeler ise yasal faizi ile birlikte sigortalıdan tahsil edilir, ölen sigortalılara ait fazla ödemeler geri tahsil edilmez.”

MADDE 2- 4447 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin on ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasına “bölgesel kriz” ibaresinden sonra gelmek üzere “, genel salgın” ibaresi eklenmiş, üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş, dördüncü fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve yedinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Sigortalının kısa çalışma ödeneğine hak kazanabilmesi için, kısa çalışma başlama tarihinden önceki son 120 gün hizmet akdine tabi olması ve son üç yılda en az 450 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması gerekir.”

“Kısa çalışma ödeneği, her ayın beşinde aylık olarak sigortalının kendisine ödenir. Ödeme tarihini öne çekmeye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yetkilidir. Kısa çalışma ödeneği, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz, nafaka borçları dışında onda birinden fazlası haczedilemez veya başkasına devir ve temlik edilemez.”

“Kısa çalışma ödeneği olarak ödenen süreler, kısa çalışma başlama tarihinden itibaren 3 yıl içindeki hizmet akdi fesihlerine istinaden yapılacak işsizlik ödeneği ödemelerine ilişkin hak sahipliği sürelerinden düşülür.”

“Sigortalının kusurundan kaynaklanan fazla ödemeler ise yasal faizi ile birlikte sigortalıdan tahsil edilir, ölen sigortalılara ait fazla ödemeler geri tahsil edilmez.”

MADDE 2- 4447 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin onikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin Teklifi)

“Bu madde hükümleri 31/12/2025 tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Cumhurbaşkanı, bu maddenin uygulanma süresini 31/12/2026 tarihine kadar uzatmaya yetkilidir.”

MADDE 3- 4447 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 34- Kısa çalışma başlama tarihi bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olanlar hakkında ek 2 nci maddenin üçüncü fıkrası ile dördüncü fıkrasının bu maddeyi ihdas eden Kanun ile yapılan değişiklik öncesindeki hükümleri uygulanır.”

MADDE 4- 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Alanında Bazı Mali Hükümler Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 101- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

a) 2023 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 671 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2024 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2024 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Bu madde hükümleri 31/12/2025 tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Cumhurbaşkanı, bu maddenin uygulanma süresini 31/12/2026 tarihine kadar uzatmaya yetkilidir.”

MADDE 3- 4447 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 34- Kısa çalışma başlama tarihi bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olanlar hakkında ek 2 nci maddenin üçüncü fıkrası ile dördüncü fıkrasının bu maddeyi ihdas eden Kanun ile yapılan değişiklik öncesindeki hükümleri uygulanır.”

MADDE 4- 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Alanında Bazı Mali Hükümler Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “7.500” ibaresi “10.000” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 101- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

a) 2023 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 671 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2024 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2024 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

(Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin Teklifi)

2024 yılı Ocak ilâ Aralık ayları/dönemi için günlük 23,33 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 1.341 Türk lirası olarak esas alınır.

Bu madde kapsamında destekten yararlanılacak ayda/dönemde, 2023 yılı Ocak ilâ Aralık aylarında/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirim yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısının altında bildirimde bulunulması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve unvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2024 yılı Ocak ilâ Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınır ve bu işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, ilgili ayda 2024 yılı Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ait aylık brüt asgarî ücretin onda birini geçmeyecek tutarda eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığının tespiti durumunda Kurumca yapılacak ihtar üzerine on beş günlük

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

2024 yılı Ocak ilâ Aralık ayları/dönemi için günlük 23,33 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı, 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 1.341 Türk lirası olarak esas alınır.

Bu madde kapsamında destekten yararlanılacak ayda/dönemde, 2023 yılı Ocak ilâ Aralık aylarında/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirim yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısının altında bildirimde bulunulması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve unvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2024 yılı Ocak ilâ Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınır ve bu işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, ilgili ayda 2024 yılı Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ait aylık brüt asgarî ücretin onda birini geçmeyecek tutarda eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığının tespiti durumunda Kurumca yapılacak ihtar üzerine on beş günlük

(Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin Teklifi)

süre içinde söz konusu eksikliği gideren işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaya devam eder.

İşyerinde çalıştırılan sigortalılarla ilgili 2024 yılı Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerinin veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinin yasal süresi içerisinde verilmediği, sigorta primlerinin yasal süresinde ödenmediği, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan soruşturma ve incelemelerde çalıştırılan kişilerin sigortalı olarak bildirilmediği veya bildirilen sigortalının fiilen çalıştırılmadığı durumlarının tespit edilmesi, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunması hâllerinde bu maddeye ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren ya da ilgili diğer kanunlar uyarınca yapılandıran işverenler bu tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma devam ettiği sürece bu madde hükümlerinden yararlandırılır. Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun ek 14 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

Birinci fıkranın (a) bendinin uygulanmasında, bir önceki yılın aynı ayına ilişkin olarak aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verilmemiş olması hâlinde bildirim yapılmış takip eden ilk aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki bildirimler esas alınır. 2023 yılından önce bu Kanun kapsamına alınmış ancak 2023 yılında sigortalı çalıştırmamış işyerleri hakkında birinci fıkranın (b) bendi hükümleri uygulanır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

süre içinde söz konusu eksikliği gideren işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaya devam eder.

İşyerinde çalıştırılan sigortalılarla ilgili 2024 yılı Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerinin veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinin yasal süresi içinde verilmediği, sigorta primlerinin yasal süresinde ödenmediği, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan soruşturma ve incelemelerde; çalıştırılan kişilerin sigortalı olarak bildirilmediği veya bildirilen sigortalının fiilen çalıştırılmadığı durumlarının tespit edilmesi, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunması hâllerinde bu maddeye ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren ya da ilgili diğer kanunlar uyarınca yapılandıran işverenler bu tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma devam ettiği sürece bu madde hükümlerinden yararlandırılır. Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun ek 14 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

Birinci fıkranın (a) bendinin uygulanmasında, bir önceki yılın aynı ayına ilişkin olarak aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verilmemiş olması hâlinde bildirim yapılmış takip eden ilk aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki bildirimler esas alınır. 2023 yılından önce bu Kanun kapsamına alınmış ancak 2023 yılında sigortalı çalıştırmamış işyerleri hakkında birinci fıkranın (b) bendi hükümleri uygulanır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.

(Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin Teklifi)

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgarî ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan “Linyit” ve “Taşkömürü” çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında (a) bendi uyarınca belirlenecek günlük kazanç 1.789 Türk lirası olarak ve 2023 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen prim ödeme gün sayısının 1,5 katını geçmemek üzere, 2024 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde sayılan kamu idarelerine ait kadro ve pozisyonlarda 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için bu maddenin birinci fıkrası uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edilir.

2024 Ocak ilâ Aralık aylarına/dönemine ilişkin yasal süresi dışında Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya Hazine ve Maliye Bakanlığına verilecek muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı sigortalılar için bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumunun görüşleri alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir.”

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgarî ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan “Linyit” ve “Taşkömürü” çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında (a) bendi uyarınca belirlenecek günlük kazanç 1.789 Türk lirası olarak ve 2023 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen prim ödeme gün sayısının bir buçuk katını geçmemek üzere, 2024 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde sayılan kamu idarelerine ait kadro ve pozisyonlarda 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için bu maddenin birinci fıkrası uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edilir.

2024 Ocak ila Aralık aylarına/dönemine ilişkin yasal süresi dışında Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya Hazine ve Maliye Bakanlığına verilecek muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı sigortalılar için bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumunun görüşleri alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir.”

(Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara
Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin
Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 102- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı ve hak sahiplerine; 2024 yılı başından önce bağlanmış gelir ve aylıklar ile 2024 yılında bağlanacak malullük, yaşlılık veya ölüm aylıklarının bu Kanunun 27 nci, 29 uncu, 33 üncü ve geçici 2 nci maddelerine göre 2024 yılı Ocak ayı itibarıyla hesaplanan aylık tutarları dosya bazında ödenmesi gereken miktar esas alınmak kaydıyla 2024 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere % 42,57 oranında artırılır.

Birinci fıkrada belirtilen şekilde artırılan gelir ve aylıklar, 2024 yılı Ocak ayında bu maddede belirtilen artış dışında 55 inci maddeye göre ayrıca artırılmaz.”

MADDE 8- 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 9- 6331 sayılı Kanuna 24 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Bakanlığın inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğu

MADDE 24/A- (1) Bakanlık bu Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarında inceleme, yetkilendirme, kontrol ve denetim yapmaya yetkilidir. Bakanlık adına inceleme, kontrol ve denetim İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünde görevli çalışma uzmanı ve çalışma uzman yardımcısı, mühendis, fizikçi, kimyager, biyolog ve tabip unvanlı personel tarafından yerine getirilir. Bu madde kapsamında görevlendirilen personel inceleme, kontrol ve denetim esnasında mümkün olduğu kadar işi aksatmamak, işverenin ve işyerinin meslek sırları ile gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutmakla yükümlüdür. Görevlendirilen

MADDE 6- 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 6331 sayılı Kanuna 24 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Bakanlığın inceleme, kontrol, denetim yetki ve sorumluluğu

MADDE 24/A- (1) Bakanlık Kanun kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapmaya, bilgi, belge ve numune almaya, Kanun kapsamındaki eğitim kurumları, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, ekipman muayene kuruluşları, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz laboratuvarlarında inceleme, yetkilendirme, kontrol ve denetim yapmaya yetkilidir. Bakanlık adına inceleme, kontrol ve denetim İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünde görevli çalışma uzman ve uzman yardımcısı, mühendis, fizikçi, kimyager, biyolog ve tabip unvanlı personel tarafından yerine getirilir. Bu madde kapsamında görevlendirilen personel inceleme, kontrol ve denetim esnasında mümkün olduğu kadar işi

(Adıyaman Milletvekili Resul Kurt ve Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız ile 46 Milletvekilinin Teklifi)

aksatmamak, işverenin ve işyerinin meslek sırları ile gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutmakla yükümlüdür. Görevlendirilen personele işveren veya çalışanlar tarafından gereken kolaylık sağlanır. Bu fıkra ile ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

(2) Bu Kanunun 24 üncü maddesi ve bu madde kapsamında görev yapan Bakanlık personeli kolluk kuvvetlerinin yardımına ihtiyaç duydukları takdirde, askeri işyerleri hariç olmak üzere, durumu ilgili mülki idare amirine iletilir. Mülki idare amiri 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun verdiği yetkiler çerçevesinde yapacağı değerlendirme sonucunda bu talebi uygun bulursa yeteri kadar kolluk kuvveti görevlendirir.

(3) Bu madde kapsamında inceleme, kontrol ve denetim için görevlendirilenler hakkında 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır.

MADDE 8- 6331 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “24 üncü maddesinin ikinci” ibaresi “24/A maddesinin birinci” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- Bu Kanunun;

a) 1 inci ve 3 üncü maddeleri 1/3/2024 tarihinde,

b) 2 nci ve 5 inci maddeleri 1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 10- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

personale işveren veya çalışanlar tarafından gereken kolaylık sağlanır. Bu fıkra ile ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

(2) Bu madde kapsamında görev yapan Bakanlık personeli kolluk kuvvetlerinin yardımına ihtiyaç duydukları takdirde, askeri işyerleri hariç olmak üzere, durumu ilgili mülki idare amirine iletilir. Mülki idare amiri 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun verdiği yetkiler çerçevesinde yapacağı değerlendirme sonucunda bu talebi uygun bulursa yeteri kadar kolluk kuvveti görevlendirir.

(3) Bu madde kapsamında inceleme, kontrol ve denetim için görevlendirilenler hakkında 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır.”

MADDE 10- 6331 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “24 üncü maddesinin ikinci” ibaresi “24/A maddesinin birinci” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- Bu Kanunun;

a) 1 inci ve 3 üncü maddeleri 1/3/2024 tarihinde,

b) 2 nci ve 6 ncı maddeleri 1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

c) 5 inci ve 7 nci maddeleri 2024 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

ç) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 12- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.